

Mr. sc. Antonija Krstulović*

Marica Šćepanović**

UTJECAJ IZMJENA KAZNENOG ZAKONA NA MOGUĆNOST I UČESTALOST PRIMJENE UVJETNE OSUDE (i njihov daljnji utjecaj na primjenu instituta kaznenog materijalnog i procesnog prava)

Izmjenom čl. 67. st. 3. KZ zakonodavac je dodatno ograničio mogućnost primjene uvjetne osude kod kaznenih djela s propisanom kaznom do deset godina zatvora. Opseg promjena do kojih će spomenuta izmjena dovesti moguće je u potpunosti sagledati tek njezinim povezivanjem s izmijenjenim odredbama o načinima i granicama ublažavanja kazne kao i podacima o učestalosti primjene uvjetne osude kod spomenutih djela. Nemogućnost primjene uvjetne osude kod teških kaznenih djela, izuzev ako je kazna ublažena zakonskim ublažavanjem, mogla bi dovesti do češće primjene čl. 190.a ZKP (primjena kazne na zahtjev stranaka u istrazi) te čl. 54. KZ (zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi).

Na učestalost primjene uvjetne osude utjecat će i ukidanje novčane kazne kao alternativno propisane kod većeg broja kaznenih djela, a posebice u kombinaciji s promjenom propisa o ublažavanju kazne prema kojima više nije moguće ublažavanjem izreći novčanu kaznu za kaznena djela koja imaju propisani samo raspon kazne zatvora. Kako se najveći broj novčanih kazni izriče kaznenim nalogom, a u ukupnom broju izdanih kaznenih naloga kaznena djela za koja je izmjenama ukinuta novčana kazna kao alternativno propisana zauzimaju značajno mjesto, to će se spomenuta izmjena najviše osjetiti u predmetima u kojima je uobičajeno da državni odvjetnik zahtijeva izdavanje kaznenog naloga. Mogući pravci promjena kod tih djela su: smanjenje broja zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga i podnošenje optužnih prijedloga u kojima će se tražiti izricanje bezuvjetne kazne zatvora ili primjena uvjetne osude ili će pri podnošenju kaznenog naloga državni odvjetnik predlagati

---

* Mr. sc. Antonija Krstulović, asistentica na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Splitu

** Marica Šćepanović, zamjenica predsjednika Županijskog suda u Splitu

primjenu uvjetne osude. Očekivani porast broja primijenjenih uvjetnih osuda zbog počinjenja kaznenih djela kod kojih je ukinuta novčana kazna mogao bi izostati ako sudovi umjesto primjene uvjetne osude, u slučajevima kad za ostvarenje svrhe kažnjavanja nije potrebno izvršenje kazne zatvora, izrečenu kaznu zatvora do 6 mjeseci (uz pristanak okrivljenika) zamijenene radom za opće dobro na slobodi.

UVOD

Cijeneći zaključke struke nakon provedenog istraživanja u okviru znanstvenog projekta Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu i Akademije pravnih znanosti Hrvatske zakonodavac je izmjenama Kaznenog zakona predivio niz instrumenata koji bi mogli izmijeniti sudsku politiku kažnjavanja.

Izmjene Kaznenog zakona donose niz promjena kojima se istovremeno i usuglašeno nastoji djelovati na sudsku praksu u smjeru strože kaznenopravne reakcije, u prvom redu prema počiniteljima teških i najtežih kaznenih djela.¹

Osnovni instrumenti koji omogućuju realizaciju tog nastojanja jesu izmjenne odredbe o ublažavanju kazne i o primjeni uvjetne osude u općem te izmjene kaznenih okvira u posebnoj dijelu Kaznenog zakona.

Iako je tema ovog rada izmjena odredbi o primjeni uvjetne osude, u radu će se prikazati i spomenute dvije izmjene koje se odnose na odredbe o ublažavanju kao i izmjene kaznenih okvira.

Propisane i ublažene kazne, kao i bezuvjetne i uvjetovane kazne, dio su jedinstvene zakonske kaznene politike², a budući da je Kazneni zakon jedinstvena i koherentna cjelina svoga općega i posebnoga dijela, nije moguće cjelovito obraditi jedan institut bez prikaza drugih instituta s kojima je u najužoj vezi. Naime, upravo su izmjene odredbi o ublažavanju kazne kao i granica propisanih kazni u kombinaciji s izmjenom odredbe o primjeni uvjetne osude kod kaznenih djela s propisanom kaznom do 10 godina zatvora sredstvo kojim će se onemogućiti primjena uvjetne osude za pojedina teška kaznena djela (osim ako postoji temelj za zakonsko ublažavanje kazne) i pridonijeti boljem prihvaćanju izrečenih kazni.

Kako gotovo svaka promjena materijalnog kaznenog prava ima utjecaja i na procesno kazneno pravo, tako se i u ovom radu iznose razmišljanja o

---

¹ Novosel, D., Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005., str. 352-353.

² Horvatić, Ž., Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004., str. 422-427.

mogućim utjecajima izmjena u primjeni uvjetne osude (i s njom u svezi izmijenjenih propisanih kazni i odredbi o ublažavanju kazne) na primjenu presude na zahtjev stranaka u istrazi kao i na posebni postupak izdavanja kaznenog naloga.

Budući da su promjene o kojima će biti riječi usmjerene na modifikaciju sudske prakse, u radu će se prikazati i statistički podaci na temelju kojih će se (s obzirom na izmjene) iznijeti i predviđanja o opsegu promjena koji će zakonske izmjene imati na sudsku praksu.

1. UVJETNA OSUDA

O uvjetnoj osudi, najzastupljenijoj kaznenopravnoj sankciji u sudskoj praksi, raspravljalo se u mnogim radovima, pa se u ovom radu neće ponavljati teorijska objašnjenja i rasprave.

Međutim, ipak će se ukratko prikazati teorijska razmišljanja o pravnoj prirodi uvjetne osude, koja je još uvijek sporna, te zakonski uvjeti za njezinu primjenu, jer je upravo u tom dijelu odredbi o uvjetnoj osudi izvršena izmjena.

1.1. O pravnoj prirodi i svrsi uvjetne osude

Uvjetna osuda kontinentalnog sustava (zajedno sa sudskom opomenom) parapenalna je sankcija vezana uz izrečenu kaznu.

Odredbe o uvjetnoj osudi i njezinoj specijalnoj svrsi unutar opće svrhe kaznenopravnih sankcija nalaze se u glavi VI. koja nosi naziv *Mjere upozorenja*, čime je i formalno naglašeno da je ona samostalna kaznenopravna sankcija, a ne kazna. Člankom 65. KZ određena je svrha uvjetne osude koja se sastoji u upućivanju počinitelju kaznenog djela takve vrste prijekora kojim se omogućuje ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja. Razlika od kazne je u tome što se kaznom i kažnjavanjem izražava osuda društva zbog počinjenog kaznenog djela, dok se prema svrsi koja je propisana za uvjetnu osudu samo izražava prijekor za počinjeno djelo. Međutim, uvjetna osuda više je od prijekora: ona se sastoji od **izrečene kazne** i roka u kojem se izrečena kazna neće izvršiti.³

---

³ Tako i Grozdanić, V., Sistem sankcija u Nacrtu novog Kaznenog zakonika, HLJKPP, 1/1994., str. 58. "...Inzistiranje na njejoj samostalnosti" (*uvjetne osude – nap.a.*) "uz istovremeno potpuno vezivanje uz izrečenu kaznu i dalje predstavlja kompromisno rješenje koje kao i svaki kompromis može udovoljiti zahtjevima praktičnosti, ali na nivou teorijskih razmatranja ostaje neodređenim... Pa kao što postoji kazna koja se pod određenim uvjetima ublažava ili kazna koja se zamjenjuje radom za opće dobro na slobodi, tako postoji i kazna koja se pod određenim uvjetima suspendira, uvjetuje..."

Pored toga, i u svakoj izrečenoj bezuvjetnoj kazni također je sadržan prijekor, samo što se taj prijekor bezuvjetno "konkretizira" oduzimanjem slobode ili umanjnjem imovine počinitelja, dok se primjenom uvjetne osude prijekor izražen kroz izrečenu kaznu suspendira određeno vrijeme i pod određenim uvjetima.

Također, postoje i primjeri u stranoj legislaturi u kojoj se uvjetna osuda smatra kaznom modificiranom s obzirom na način njezina izvršenja, npr. kaznena zakonodavstva Francuske, Nizozemske i Malte uvjetnu odgodu izvršenja kazne predviđaju u okviru odredbi o kažnjavanju u odjeljku o sredstvima za individualizaciju kazni.⁴

1.2. Zakonski uvjeti za primjenu uvjetne osude

Materijalni uvjet za primjenu uvjetne osude sadržan je u ocjeni suda da se i bez izvršenja kazne može očekivati ostvarenje svrhe kažnjavanja, posebice vodeći računa o odnosu počinitelja prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom (čl. 67. st. 2. KZ).

Dakle, uvjetna osuda mora biti strogo individualizirana mjera s obzirom na ličnost počinitelja, međutim zakonodavac osim što je istaknuo značenje počiniteljeva odnosa s oštećenikom i naknadi štete, nije ograničio primjenu uvjetne osude posebnim okolnostima.⁵ Stoga se kao okolnosti koje upućuju na to da će se postići svrha uvjetne osude u praksi uzimaju u obzir sve one olakotne i ublažavajuće okolnosti vezane za djelo i počinitelja o kojima je sud vodio računa kad je izricao kaznu. Taj problem odavno je uočen u obrazloženjima presuda u kojima se ili uopće ne navode posebne okolnosti na kojima se temelji primjena uvjetne osude⁶, ili se istim okolnostima obrazlaže visina kazne, primjena uvjetne osude pa čak i razlozi zbog kojih je sud odredio upravo određeno vrijeme provjeravanja⁷.

---

⁴ Kurtović, A., Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000., str. 351.

⁵ U njemačkom kaznenom pravu zakonodavac daje uputu sudu kako da uvjetnu osudu individualizira pozitivnom prognozom budućeg ponašanja počinitelja. Ibid., str. 353.

⁶ Istraživanje sudske prakse kažnjavanja na području Županijskog suda u Splitu koje je obuhvatilo određena kaznena djela u dva petogodišnja razdoblja pokazalo je da sud u četvrtini predmeta u kojima je primijenjena uvjetna osuda upće nije obrazložio zbog čega se odlučio na primjenu te vrste kaznenopravne sankcije. Kurtović, A. i suradnici, Zakonska i sudska politika kažnjavanja općinskih sudova na području Županijskog suda u Splitu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004., str. 650.

⁷ Horvatić, Ž., Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi, Zagreb, 1980.; Mrčela, M., Obrazloženje presude suda prvog stupnja u kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/1999., str. 889, cit. prema: ibid., str. 353-354.

U obrazloženjima presuda u kojima se posebno obrazlaže primjena uvjetne osude (odvojeno se navode činjenice koje opravdavaju kako samu uvjetnu osudu kao adekvatnu sankciju, tako i visinu izrečene kazne) problem je u tome što se iste činjenice uzimaju u obzir dva puta, katkada i paušalno, a da se zaista nisu ocijenile.⁸ Kod takvih obrazloženja najčešće se koriste formulacije “*sud misli da će se i primjenom uvjetne osude ostvariti svrha kažnjavanja... ciljevi generalne i specijalne prevencije*”, “*sud vjeruje da je optuženi kroz ovaj postupak shvatio da ne može nekažnjeno činiti kaznena djela*” itd.⁹

U pogledu težine kaznenih djela za koja se može primijeniti uvjetna osuda hrvatsko kazneno zakonodavstvo usvaja dvostruki kriterij – uzima u obzir apstraktnu težinu djela vezujući mogućnost primjene uvjetne osude uz propisanu kaznu, ali i njegovu konkretnu težinu.

In abstracto mora biti riječ o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora do pet godina (ili novčana kazna) ili kazna zatvora do 10 godina ako su primijenjene odredbe o zakonskom ublažavanju kazne. *In concreto* sud mora za takva djela izreći kaznu zatvora do dvije godine ili novčanu kaznu. Dakle, hrvatska zakonska regulativa uvjetnu osudu ograničava kumulativno, i uz propisanu i uz izrečenu kaznu.¹⁰ To dvostruko ograničenje posljedica je široke mogućnosti primjene uvjetne osude s obzirom na apstraktnu težinu djela ne samo za najlakša i laka kaznena djela (za koja je kao posebni maksimum predividena kazna do tri odnosno pet godina) već i za teška kaznena djela s posebnim maksimumom do deset godina.

Kombiniranjem apstraktnog i konkretnog kriterija zakonodavac je ostavio dovoljno prostora za individualizaciju, ali je obvezom zakonskog ublažavanja kazne ograničio područje primjene uvjetne osude za teška kaznena djela propisanom kaznom do deset godina.

Kod tih kaznenih djela zakonodavac ne želi generalno isključiti primjenu uvjetne osude, ali hoće da konkretan slučaj bude takav da zaslužuje

---

⁸ Valković, L., Uvjetna osuda u hrvatskom kaznenom pravu i sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 1/1999., str. 145-146.

⁹ Šire o tome Kurtović, A. i suradnici, Zakonska i sudska politika kažnjavanja općinskih sudova na području Županijskog suda u Splitu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004.

¹⁰ U anglo-američkom sustavu probacija je moguća za sva kaznena djela, osim za ona za koja je predviđena smrtna kazna ili kazna doživotnog zatvora. U kontinentalnom sustavu ograničenja su vezana: a) uz propisanu kaznu (npr. Kazenski zakonik Republike Slovenije zabranjuje primjenu uvjetne osude kod kaznenih djela sa zapriječenim minimumom tri godine), b) uz izrečenu kaznu (KZ Nizozemske – do jedne godine ili novčana kazna, KZ Malte – do dvije godine), c) uz okolnosti koje se tiču počinitelja (KZ Malte – isključeni su recidivisti, osuđenici na izdržavanju kazne zatvora te počinitelji koji su kazneno djelo počinili za vrijeme trajanja probacije, francuski KZ – primjena uvjetne osude dopuštena je samo za onog počinitelja koji tijekom pet godina prije počinjenja djela nije bio osuđivan). Kurtović, A., Zakonska rješenja..., str. 352.

ublažavanje. Da bi sud(ac) mogao primijeniti uvjetnu osudu prema počinitelju kaznenog djela s propisanom kaznom od 5 do 10 godina, mora *in concreto* procijeniti slučaj i ako utvrdi da postoji zakonski razlog za ublažavanje kazne, individualizirati kaznu do mjere koja potom ponovnom individualizacijom daje mogućnost primjene uvjetne osude.

Prije izmjene uvjetnu je osudu kod kaznenih djela s propisanom kaznom do deset godina bilo moguće primijeniti i kod zakonskog i kod sudskog ublažavanja kazne. Dakle, primijena uvjetne osude kod teških kaznenih djela i prije izmjena bila je moguća iznimno i sudovi su je kod tih djela iznimno i primjenjivali, a nakon posljednje izmjene mogućnost njezine primjene dodatno je sužena.¹¹

Dodatno ograničenje u primjeni uvjetne osude kod kaznenih djela propisanom kaznom do deset godina jedna je od najnovijih izmjena koje će utjecati na njezinu praktičnu primjenu.

Međutim, osim te izmjene, koja se izravno odnosi na ograničenje mogućnosti primjene uvjetne osude kod teških kaznenih djela, na njezinu praktičnu primjenu utjecat će još čitav niz posljednjih izmjena Kaznenog zakona. Na primjenu uvjetne osude utjecat će i izmjene kaznenih okvira u posebnom dijelu kao i izmjene odredbi o načinima i granicama ublažavanja kazne.

Stoga se radi preglednosti i lakšeg povezivanja tih izmjena s primjenom uvjetne osude najprije ukratko prikazuju izmjene kaznenih okvira u posebnom dijelu te izmjene odredbi o ublažavanju kazne, a zatim se u posebnim poglavljima te izmjene dovode u vezu s primjenom uvjetne osude.

1.3. Statistički pokazatelji primjene uvjetne osude i uočeni problemi u praksi

U dijelu rada koji slijedi analiziraju se podaci o primjeni uvjetne osude u Republici Hrvatskoj, a zatim na općinskim sudovima na području Županijskog suda u Splitu.¹²

---

¹¹ Prema Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske (OKZRH), uvjetna osuda nije se uopće mogla primijeniti kod kaznenih djela kod kojih je posebni minimum kazne tri godine, a maksimum 10 godina (čl. 48. st. 2. OKZRH). Stupanjem na snagu Kaznenog zakona RH moguće je izreći uvjetnu osudu i za ta djela, ali uz nužan uvjet da je kazna ublažena. Istodobno, KZRH je u odnosu prema OKZRH ograničio primjenu uvjetne osude kod kaznenih djela s propisanim rasponom kazne od jedne do 8 odnosno 10 godina, jer se prema OKZRH mogla primijeniti uvjetna osuda i za ta djela.

¹² Izvor podataka za područje RH Statistički je ljetopis 2005., str. 579. Ovom prilikom izražavamo zahvalu općinskoj državnoj odvjetnici Julijani Stipišić na pomoći pri prikupljanju podataka za područje Županijskog suda u Splitu.

1.3.1. Primjena uvjetne osude u Republici Hrvatskoj

Tablica 1.

Struktura kazni i parapenalnih sankcija u Republici Hrvatskoj (u postotku)

GODINA	Zatvor	Novčana kazna	Novčana kazna – sporedna	Uvjetna zatvorska kazna	Uvjetna novčana kazna	Sudska opomena
2000.	12,9	16,5	0,5	65,5	1,3	2,1
2001.	12,3	17,5	0,8	64,5	1,1	2,7
2002.	11,7	19,6	0,5	62,3	1,2	2,9
2003.	11,02	16,8	0,3	66,5	0,98	2,6
2004.	11,5	14,6	0,5	68,7	0,66	2,7
UKUPNO	11,8	16,8	0,5	65,7	1,02	2,6

Glavno je obilježje strukture kaznenopravnih sankcija u RH stalnost postotka bezuvjetnih zatvorskih kazni, promjenjivost u izricanju novčane kazne koja je obrnuto proporcionalna broju uvjetovanih zatvorskih kazni, iznimno rijetka suspenzija novčanih kazni te neznatna primjena sudske opomene.

Tablica 2.

Vrste izrečenih kazni u primijenjenoj uvjetnoj osudi

GODINA	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		UKUPNO	
UKUPNO UVJETNIH OSUDA	10 999		10 820		12 088		15 481		16 544		65 932	
KAZNA ZATVORA	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
	10 778	97,9	10 640	98,3	11 863	98,1	15 256	98,5	16 386	99	64 923	98,5
NOVČANA KAZNA	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
	221	2,1	180	1,7	225	1,9	225	1,5	158	1	1 009	1,5

U tablici 2 analiziran je omjer uvjetovanih novčanih kazni i kazni zatvora u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda. Ukupni podaci za cijelo promatrano razdoblje pokazuju da je omjer 98,5 : 1,5 u korist uvjetovane kazne zatvora, a iz podataka po godinama vidi se da postotak uvjetovane novčane kazne konstantno opada (iznimka je 2002. godina).

Tablica 3.

Visina izrečene kazne zatvora koja se uvjetuje

KAZNA ZATVORA	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
30 dana	944	8,75	861	8,09	804	6,8	870	5,7	952	5,8	4 431	6,8
1 – 2 mj.	1 072	9,95	883	8,3	1 174	9,9	1 097	7,2	1 156	7,05	5 382	8,3
2 – 3 mj.	2 132	19,8	2 029	19,07	2 348	19,8	3 183	20,9	3 518	21,5	13 210	20,3
3 – 6 mj.	4 261	39,5	4 280	40,2	4 565	38,5	5 760	37,75	5 921	36,1	24 787	38,1
6 – 12 mj.	2 098	19,5	2 283	21,5	2 575	21,7	3 742	24,5	4 185	25,5	14 883	22,9
1 – 2 god.	271	2,5	304	2,8	397	3,3	604	3,95	654	3,9	2 230	3,4
UKUPNO - BROJ	10 778		10 640		11 863		15 256		16 386		64 923	

Dobiveni podaci prikazani u tablici 3 pokazuju da se najčešće uvjetuju izrečene kazne od 3 do 6 mjeseci zatvora (38%), potom kazne od 2 do 3 mjeseca (20,3%) i kazne od 6 do 12 mjeseci (22,9%), dok je najmanji broj uvjetovanih kazni do 2 mjeseca te kazni od 1 do 2 godine.

Radi potpunijeg prikaza analizirano je i koliki postotak zauzimaju navedene kazne u ukupnom broju izrečenih kazni zatvora, a zatim su ti podaci stavljani u omjer s njihovim udjelom u broju primijenjenih uvjetnih osuda (tablica 4). Iz tablice 4 može se zaključiti da se postotak izrečenih kazni u uvjetnim osudama uglavnom podudara s njihovim postotkom u ukupnom broju izrečenih kazni zatvora, što i odgovara strukturi kriminaliteta gdje prevladavaju lakša, uglavnom imovinska kaznena djela, za počinjenje kojih sudovi prema počiniteljima uglavnom primjenjuju uvjetnu osudu.

U tablici 5 prikazuju se omjeri uvjetovanih i bezuvjetnih kazni zatvora s obzirom na visinu izrečene kazne. Omjer bezuvjetnih i uvjetovanih kazni zatvora kod izrečenih kazni do 3 mjeseca jest 7,1-7,4% : 92,6-92,9% u korist uvjetne osude, kod izrečenih kazni od 3 do 6 mjeseci broj bezuvjetnih kazni raste 3,2% (u odnosu na kazne do 3 mjeseca), kod kazni od 6 do 12 mjeseci porast iznosi 8% (u odnosu na kazne od 3 do 6 mjeseci), dok kod izrečenih kazni od 1 do 2 godine porast bezuvjetno izrečenih kazni zatvora iznosi 27,8% u odnosu na prethodnu kategoriju.

Tablica 4.

Visina izrečene kazne zatvora u primijenjenim uvjetnim osudama i njihov udio u ukupno izrečenim zatvorskim kaznama (u postotcima)

IZREČENA KAZNA ZATVORA	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		UKUPNO	
	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda	Udio u ukupno izrečenim kaznama zatvora	Udio u ukupnom broju primijenjenih uvjetnih osuda
30 dana	7,97%	8,75%	7,2%	8,09%	6,1%	6,8%	5,2%	5,7%	5,4%	5,8%	6,2%	6,8%
1 – 2 mj.	9,06%	9,95%	7,5%	8,3%	8,9%	9,9%	6,7%	7,2%	6,4%	7,05%	7,6%	8,3%
2 – 3 mj.	17,7%	19,8%	17,6%	19,07%	18%	19,8%	19,2%	20,9%	19,5%	21,5%	18,5%	20,3%
3 – 6 mj.	36,9%	39,5%	37,9%	40,2%	36%	38,5%	35,9%	37,75%	34,4%	36,1%	36%	38,1%
6 – 12 mj.	20,6%	19,5%	22,5%	21,5%	22,8%	21,7%	25,1%	24,5%	26,0%	25,5%	23,7%	22,9%
1 – 2 god.	4,8%	2,5%	4,6%	2,8%	5,5%	3,3%	5,7%	3,95%	5,9%	3,9%	5,4%	3,4%

Tablica 5.

Omjeri izrečenih bezuvjetnih kazni zatvora i primijenjenih uvjetnih osuda s obzirom na visinu izrečene kazne

VISINA IZREČENE KAZNE ZATVORA	2000.			2001.			2002.			2003.			2004.			UKUPNO ZA PROMATRANO RAZDOBLJE		
	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %	Ukupno - broj	Uvjeto %	Bezuvjetne %
30 dana	1 029	91,7	8,3	911	94,5	5,5	869	92,5	7,5	928	93,7	6,3	1 032	92,2	7,8	4 769	92,9	7,1
1 – 2 mjeseca	1 170	91,6	8,4	956	92,3	7,7	1 266	92,7	7,3	1 195	91,8	8,2	1 222	94,6	5,4	5 809	92,6	7,4
2 – 3 mjeseca	2 288	93,1	6,9	2 234	90,8	9,2	2 538	92,5	7,5	3 420	93	7	3 730	94,3	5,7	14 210	92,9	7,1
3 – 6 mjeseci	4 764	89,4	10,6	4 807	89	11	5 088	89,7	10,3	6 391	90,1	9,9	6 587	89,8	10,2	27 637	89,7	10,3
6 – 12 mjeseci	2 665	78,7	21,3	2 857	79,9	20,1	3 218	80	20	4 476	83,6	16,4	4 988	83,9	16,1	18 204	81,7	18,3
1 – 2 godine	619	43,8	56,2	588	51,7	48,3	776	51,2	48,8	1 014	59,6	40,4	1 138	57,5	42,5	4 135	53,9	46,1

1.3.2. Primjena uvjetne osude na području Županijskog suda u Splitu u 2005. godini i uočeni problemi u praksi

Na području Županijskog suda u Splitu u 2005. godini donesene su osuđujuće presude protiv 959 osoba, od čega je prema 549 osoba primijenjena uvjetna osuda, što iznosi 57,2%.

Najzastupljenija su kaznena djela protiv imovine, na koja otpada 38,6% (ukupno 212 uvjetnih osuda), a među njima su najznačajnija kaznena djela teške krađe (80 uvjetnih osuda) i krađe (55 uvjetnih osuda) te kazneno djelo prijevare (40 uvjetnih osuda). Od ostalih kaznenih djela uvjetna se osuda često primjenjivala kod sljedećih kaznenih djela: zlouporabe opojnih droga (st. 1.) – 99 uvjetnih osuda ili 18% i to je brojčano najzastupljenije kazneno djelo od pojedinih oblika kaznenih djela kod kojih je zabilježena primjena uvjetne osude, prijetnje (st. 1. i 2.) – 36 uvjetnih osuda, izazivanja prometne nesreće iz nehaja (st. 2.) – 34 uvjetne osude. Značajan broj uvjetnih osuda primijenjen je prema počiniteljima kaznenog djela zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe – 30 uvjetnih osuda te kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji – 11 uvjetnih osuda. Cjelovit prikaz primjene uvjetne osude po djelima sadržan je u tablici 6.

Uvidom u prvostupanjske presude uočeno je da se u izreci koriste dva izričaja glede primjene uvjetne osude:

- okrivljenik se **osuđuje** na kaznu zatvora, a potom se **izriče** uvjetna osuda;
- okrivljeniku se **izriče** kazna zatvora, a potom se **primjenjuje** uvjetna osuda.

S obzirom na definiciju uvjetne osude iz čl. 67. st. 1. KZ, nijedna od tih dviju varijante izreka presude nije pravilna jer bi izreka presude trebala glasiti “okrivljenik se **osuđuje** na kaznu zatvora (ili novčanu kaznu) u trajanju..., izvršenje te kazne **primjenom** uvjetne osude odgađa se za vrijeme...”¹³

Uz primjenu uvjetne osude sud može odrediti da počinitelj kaznenog djela naknadi štetu koju je prouzročio, da vrati korist koju je djelom pribavio ili da ispuni druge obveze koje su zakonski utemeljene u svezi s počinjenjem djela (čl. 68. st. 1. KZ).

U praksi je uočeno da se uz primijenjenu uvjetnu osudu određuje obveza, tzv. daljnji uvjet glede isplate imovinskopravnog zahtjeva, a nije donesena odluka kojom se dosuđuje imovinskopravni zahtjev u suglasju s člankom 132. ZKP. Međutim, postoji i takva mogućnost, ali samo iznimno, i to ako je u parničnom postupku donesena pravomoćna odluka o imovinskopravnom zahtjevu (npr. kod kaznenog djela povrede dužnosti uzdržavanja iz članka 209. KZ).

---

¹³ Tako i Horvatić, Ž., u: Horvatić, Ž., Novoselec, P., Kazneno pravo – opći dio, Zagreb 1999., str. 445.

Uvjetna osuda može se primijeniti za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do 10 godina ako su primijenjene odredbe o (sada zakonskom) ublažavanju kazne (čl. 67. st. 3 KZ).

U praksi ima slučajeva da se za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do deset godina zatvora primjenjuje uvjetna osuda bez primjene odredaba o ublažavanju kazne.

Tablica 6.

Primjena uvjetne osude na području Županijskog suda u Splitu u 2005.

Čl. KZ	NAZIV KAZNENOG DJELA	BROJ
99.	Teška tjelesna ozljeda/stavak 1.i 2.	26
114.	Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	1
122.	Narušavanje nepovredivosti doma	1
127.	Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti	1
129.	Prijetnja/stavak 1. i 2.	36
129.	Prijetnja/stavak 3.	6
131.	Neovlašteno snimanje i prisluškivanje	1
173.	Zlouporaba opojnih droga/stavak 1.	99
173.	Zlouporaba opojnih droga/stavak 5.	2
173.	Zlouporaba opojnih droga/stavak 6.	2
177.	Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice	1
193.	Bludne radnje	3
194.	Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom	3
196.	Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju	3
209.	Povreda dužnosti uzdržavanja	13
210.	Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	1
213.	Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	30
215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	11
216.	Krađa	55
217.	Teška krađa	80
218.	Razbojništvo/stavak 1.	1
219.	Razbojnička krađa/stavak 1.	5
222.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	13
224.	Prijevara	40
226.	Zlouporaba čeka i kreditne kartice	8
230.	Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača/stavci 1. do 3.	3
234.	Iznuda/stavak 1.	1
236.	Prikrivanje	4

Čl. KZ	NAZIV KAZNENOG DJELA	BROJ
259.	Protuzakoniti ribolov/stavci 1. i 2.	2
263.	Dovođenje u opsnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom/st. 1. do 3.	7
263.	Dovođenje u opsnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom/st. 4.	1
271.	Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti/st.3. i 4.	4
272.	Izazivanje prometne nesreće/stavak 1.	8
272.	Izazivanje prometne nesreće/stavak 2.	34
272.	Izazivanje prometne nesreće/stavak 3.	7
272.	Izazivanje prometne nesreće/stavak 4.	9
292.	Zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju	1
293.	Prijevara u gospodarskom poslovanju	7
294.	Sklapanje štetnog ugovora	1
297.	Nedozvoljena trgovina	11
OSTALA KAZNENA DJELA	IZ GLAVE X.	3
	IZ GLAVE XI.	2
	IZ GLAVE XVII.	2
UKUPNO UVJETNIH OSUDA, PO OSOBAMA		549

2. IZMJENA ODREDBE O UVJETNOJ OSUDI U KONTEKSTU NOVIH ODREDBI O UBLAŽAVANJU KAZNE I POVIŠENJA GRANICA PROPISANIH KAZNI

2.1. Izmjene kaznenih okvira u posebnom dijelu Kaznenog zakona

Iako nije tema ovog rada, ukratko će se prikazati izmjene granica propisanih kazni kako bi se olakšalo razumijevanje rasprave o utjecajima izmjenenih kaznenih okvira na primjenu uvjetne osude. Izmjene kaznenih okvira u posebnom dijelu, odnosno povišenje njihovih granica, mogu se podijeliti na nekoliko skupina:

- a) kaznena djela kod kojih je minimum zapriječene kazne podignut sa zakonskog minimuma
- b) kaznena djela kod kojih je povišen samo posebni minimum
- c) kaznena djela kod kojih je podignut samo posebni maksimum zapriječene kazne
- d) kaznena djela kod kojih su podignute obje granice raspona zatvorske kazne.

Prema navedenim skupinama izrađene su tablice u kojima su, uz daljnju razradu, prikazane izmjene. Tablice neće biti praćene komentarom.

Tablica 7.

Kaznena djela kod kojih je minimum zapriječene kazne
podignut sa zakonskog minimuma

PRIJE IZMJENA	NAKON IZMJENA	NA KOLIKO SE OBLIKA KAZNENIH DJELA IZMJENA ODNOSI
NK ili do 1 godine	3 mjeseca – 3 godine	2
	6 mjeseci – 3 godine	3
	6 mjeseci – 5 godina	1
	1 – 3 godine	1
NK ili do 2 godine	3 mjeseca – 3 godine	2
	6 mjeseci – 3 godine	1
	6 mjeseci – 5 godina	1
NK ili do 3 godine	3 mjeseca – 3 godine	20
	6 mjeseci – 3 godine	4
	6 mjeseci – 5 godina	1
do 5 godina	6 mjeseci – 5 godina	1
UKUPNO		37

Prije izmjena bilo je 228 oblika kaznenih djela za koje je posebni minimum iznosio 30 dana zatvora (38,3% svih oblika kaznenih djela). Izmjenama Kaznenog zakona taj je broj reduciran na 192 oblika kaznenih djela (31,8%). Kod 26 kaznenih djela¹⁴ (ukupno 36 oblika) ukinuta je novčana kazna kao alternativno propisana, čime je ujedno kod tih djela ukinuta mogućnost izricanja novčane kazne kao glavne.

¹⁴ Riječ je o ovim kaznenim djelima: sudjelovanje u samoubojstvu, čl. 96. st. 4. KZ; tjelesna ozljeda na mah čl. 100. st. KZ; tjelesna ozljeda iz nehaja, čl. 101. st. 2. KZ; objavljivanje sadržaja državne ili vojne tajne, čl. 145. st. 1. KZ; upoznavanje djece s pornografijom, čl. 197. st. 1. KZ; dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 197.a st. 2. KZ; kršenje obiteljskih obveza, čl. 208. KZ; povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 209. st. 2. KZ; sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta ili maloljetne osobe, čl. 215. st. 2. KZ; krađa, čl. 216. st. 1. KZ; prijevara, čl. 224. st. 1. i 2. KZ; lihvarski ugovor, čl. 233. st. 1. i 2. KZ; nesavjesno liječenje, čl. 240. st. 1. i 2. KZ; samovoljno liječenje, čl. 241. st. 1.–3. KZ; nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela, čl. 242. st. 1. i 2. KZ; nepružanje medicinske pomoći, čl. 243. KZ; nepružanje pomoći osobi koja je teško tjelesno ozlijeđena u prometnoj nesreći, čl. 273. st. 1. i 2. KZ; nesavjesno gospodarsko poslovanje, čl. 291. st. 1. KZ; pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela, čl. 301. st. 1. i 2. KZ; sprječavanje dokazivanja, čl. 304. st. 2. KZ; sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu, čl. 319. st. 1. KZ; pozivanje na otpor, čl. 321. st. 1. KZ; širenje lažnih ili uznemirujućih glasina, čl. 322. st. 2. KZ; oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenog spisa, čl. 324. st. 1. KZ; uništavanje ili prikrivanje arhivske građe, čl. 327. st. 1. KZ; nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, čl. 335. st. 1. KZ; zlorporaba položaja i ovlasti, čl. 337. st. 1. KZ.

Tablica 8.

Kaznena djela kod kojih je povišen samo posebni minimum

POVIŠEN POSEBNI MINIMUM	NA KOLIKO SE OBLIKA KAZNENIH DJELA IZMJENA ODNOSI
sa 3 mjeseca na 6 mjeseci ¹⁵	17
sa 3 mjeseca na 1 godinu ¹⁶	3
sa 6 mjeseci na 1 godinu ¹⁷	10
sa 1 na 3 godine ¹⁸	11
sa 3 godine na 5 godina ¹⁹	4
sa 5 godina na 8 godina ²⁰	1
sa 5 godina na 10 godina ²¹	2
sa 8 godina na 10 godina ²²	1
UKUPNO	49

¹⁵ Riječ je o sljedećim kaznenim djelima: teška tjelesna ozljeda, čl. 99. st.1. KZ; prijetnja, čl. 129. st. 3. KZ; podvođenje, čl. 195. st. 2. KZ; davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.b st. 1. KZ; sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti, čl. 317. st. 1. KZ; napad na službenu osobu, čl. 318. st. 1. i 2. KZ; davanje mita, čl. 348. st. 1. KZ; prisila na spolni odnošaj, čl. 190. KZ; onečišćenje okoliša, čl. 250. st. 1. i 2. KZ; krivotvorenje isprave, čl. 311. st. 2. KZ; krivotvorenje službene isprave, čl. 312. st. 1. i 2. KZ; ovjerovljavanje neistinitog sadržaja, čl. 315. st. 1. i 2. KZ; zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337. st. 2. KZ.

¹⁶ Zlouporaba opojnih droga, čl. 173. st. 4. i 5. KZ, zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 213. st. 3. KZ.

¹⁷ Širenje lažnih i uznemirujućih glasina, čl. 322. st. 1. KZ; napuštanje djeteta, čl. 212. KZ; otmica čl. 125. st. 1. KZ; podvođenje, čl. 195. st. 3. KZ; iznuda, čl. 234. st. 1. KZ; ucjena, čl. 235. st. 1. KZ; teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi, čl. 249. st. 3. KZ; nesavjesno gospodarsko poslovanje, čl. 291. st. 1. KZ; zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337. st. 3. KZ; teška tjelesna ozljeda, čl. 99. st. 2. KZ.

¹⁸ Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189. st. 1., 2. i 3. KZ; ubojstvo na mah, čl. 92. KZ; otmica čl. 125. st. 2. KZ; silovanje, čl. 188. st. 1. KZ; iznuda, čl. 234. st. 2. KZ; ucjena, čl. 235. st. 2. KZ; izazivanje prometne nesreće, čl. 272. st. 3. KZ; otmica zrakoplova ili broda, čl. 179. st. 1. KZ; morsko i zračno razbojništvo, čl. 180. st. 1. KZ.

¹⁹ Otmica najviših državnih dužnosnika, čl. 139. KZ; protudržavni terorizam, čl. 141. KZ; diverzija, čl. 143. KZ; međunarodni terorizam, čl. 169. st. 1. KZ; zlouporaba opojnih droga, čl. 173. st. 3. KZ.

²⁰ Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 5. KZ.

²¹ Najteži oblici kaznenih djela protiv RH, čl. 155. st. 2. KZ; međunarodni terorizam, čl. 169. st. 4. KZ.

²² Teško ubojstvo, čl. 91. KZ.

Tablica 9.

Kaznena djela kod kojih je podignut samo posebni
maksimum zapriječene kazne

POSEBNI MAKSIMUM PRIJE IZMJENA	POSEBNI MAKSIMUM NAKON IZMJENA	NA KOLIKO SE OBLIKA KAZNENIH DJELA IZMJENA ODNOSI
100 dnevnih dohodaka	300 dnevnih dohodaka	4 ²³
150 dnevnih dohodaka	300 dnevnih dohodaka	36 ²⁴
1 godina	3 godine	1 ²⁵
5 godina	8 godina	2 ²⁶
8 godina	10 godina	1 ²⁷
15 godina	40 godina	1 ²⁸
UKUPNO		45

---

²³ Novčana kazna do 100 dnevnih dohodaka, najvjerojatnije pogreškom, ostala je zapriječena kod kaznenog djela lažnog prijavljivanja kaznenog djela (čl. 302. st. 2. KZ).

²⁴ Kod kaznenog djela izdavanja i uporabe neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe (čl. 316. st. 1. KZ) pogreškom je ostao posebni maksimum od 150 dnevnih dohodaka.

²⁵ Povreda prava na rad i drugih prava iz rada, čl. 114. KZ.

²⁶ Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1. KZ; sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu, čl. 319. st. 2. KZ.

²⁷ Sudjelovanje u grupi koja počini kazneno djelo, čl. 336. st. 2. KZ.

²⁸ Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 4. KZ.

Tablica 10.

Kaznena djela kod kojih su podignute obje granice
raspona zatvorske kazne

GRANICE RASPONA PRIJE IZMJENA	GRANICE RASPONA NAKON IZMJENA	NA KOLIKO SE OBLIKA KAZNENIH DJELA IZMJENA ODNOSI
3 mjeseca do 3 godine	6 mjeseci do 5 godina	6 ²⁹
	1 – 5 godina	2 ³⁰
6 mjeseci do 5 godina	1 – 8 godina	4 ³¹
1 - 8 godina	3 – 12 godina	1 ³²
	3 – 15 godina	1 ³³
1 – 10 godina	3 – 15 godina	1 ³⁴
	5 – 15 godina	1 ³⁵
1 – 12 godina	3 – 15 godina	2 ³⁶
3 – 15 godina	najmanje 5 godina ili kazna dugotrajnog zatvora	1 ³⁷
UKUPNO		19

2.2. Izmjene odredbi o ublažavanju kazne

Izmjenama Kaznenog zakona promijenjene su odredbe o načinima i granicama ublažavanja kazne, što će izravno utjecati i na mogućnost primjene uvjetne osude kod kaznenih djela za koja je zapriječena kazna do 10 godina zatvora. Stoga će prije rasprave o očekivanim utjecajima izmjena odredbi o ublažavanju kazne na primjenu uvjetne osude biti ukratko prikazane nove odredbe o načinima i granicama ublažavanja kazne.

²⁹ Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 213. st. 1. i 2. KZ; nasilničko ponašanje u obitelji, čl. 215.a KZ; primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a st. 2. KZ; sudjelovanje u grupi koja počinu kazneno djelo, čl. 336. st. 1. KZ; primanje mita, čl. 347. st. 2. KZ.

³⁰ Podvođenje, čl. 195. st. 1. i 5. KZ.

³¹ Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice, čl. 177. st. 2. KZ; iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1. KZ; primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a st. 1. KZ; izbjegavanje carinskog nadzora, čl. 298. st. 2. KZ; primanje mita, čl. 347. st. 1. KZ.

³² Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 1. KZ.

³³ Podvođenje, čl. 195. st. 4. KZ.

³⁴ Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 3. KZ.

³⁵ Podvođenje, čl. 195. st. 6. KZ.

³⁶ Otmica čl. 125. st. 3. KZ; zlouporaba opojnih droga, čl. 173. st. 2. KZ.

³⁷ Spolni odnošaj s djetetom, čl. 192. st. 2. KZ.

2.2.1. Načini ublažavanja kazne

Prema izmijenjenim propisima o načinima ublažavanja, zakonom propisana kazna za određeno djelo može se ublažiti :

- a) kad to zakon izričito propisuje – zakonsko ublažavanje kazne (čl. 57. st. 1.),
- b) iznimno i kad sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane – sudsko ublažavanje kazne (čl. 57. st. 2.),
- c) kada takvu mjeru u granicama zakonskog ublažavanja kazne predloži državni odvjetnik i s njom se okrivljenik suglasi – ublažavanje kazne na temelju sporazuma stranaka (čl. 57. st. 3.).³⁸

2.2.1. a) Zakonsko ublažavanje kazne (čl. 57. st. 1. KZ)

Prema Zakonu, sud smije izreći kaznu ispod posebnog minimuma ako je Kaznenim zakonom predviđena mogućnost oslobođenja od kazne, pri čemu sud nije obavezan poštovati odredbe o granicama ublažavanja kazne (čl. 57. st. 4.), te u situacijama u kojima Zakon predviđa mogućnost blažeg kažnjavanja. Kod razloga za zakonsko ublažavanje nema izmjena, osim kod smanjene ubrojivosti gdje je ublažavanje moguće ako je počinitelj u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio smanjeno ubrojiv **u znatnoj mjeri**. Dakle, prema zakonu sud smije izreći kaznu ispod posebnog minimuma:

- a) kad je zakonom predviđena mogućnost oslobođenja od kazne (6 situacija u općem i 15 u posebnom dijelu Kaznenog zakona), pri čemu se sud, ako se odluči počinitelju kaznu ublažiti, nije dužan držati odredbi o granicama ublažavanja kazne,
- b) u slučaju da je zakonom predviđena mogućnost ublažavanja kazne (6 situacija u općem i 4 u posebnom dijelu Zakona).

2.2.1. b) Sudsko ublažavanje kazne (čl. 57. st. 2. KZ)

Sudsko ublažavanje kazne postojalo je i prije izmjena Zakona, ali je u važećem zakonu jače ograničeno odredbama o granicama ublažavanja (čl. 57. st. 4.), ali i izmjenom odredbe o načinu ublažavanja u dijelu koji se odnosi na sudsko ublažavanje kazne. Naime, prije izmjena sud je mogao ublažiti kaznu

---

³⁸ Odredba čl. 57. st. 3. KZ glasi: “Blažu kaznu od propisane sud može izreći i kada takvu mjeru kazne **u granicama zakonskog ublažavanja** predloži državni odvjetnik i s njom se okrivljenik suglasi.”

kad je **smatrao** da se (s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti) svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane³⁹, dok prema važećem zakonu sud **iznimno** može ublažiti kaznu kad **utvrdi** da se svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom.⁴⁰

Dakle, osim toga što je istaknuto da se sudsko ublažavanje primjenjuje iznimno, sud(ac) na temelju posebno izraženih olakotnih okolnosti smije ublažiti kaznu samo ako je u najvišem stupnju uvjeren da će ublaženom kaznom biti postignuta svrha kažnjavanja, što znači da u obrazloženju presude, pored navođenja razloga ublažavanja, mora navesti i činjenice na temelju kojih je stekao to uvjerenje.

Međutim, dok se izmjenom odredbe o sudskom ublažavanju kazne i granicama ublažavanja htjelo ograničiti sudsko ublažavanje kazne i isključiti primjenu uvjetne osude kod kaznenih djela zapriječenih kaznom do 10 godina zatvora ako su primijenjene odredbe o sudskom ublažavanju, s druge su se strane uvođenjem novog načina ublažavanja na temelju sporazuma stranaka (čl. 57. st. 3. KZ) proširile mogućnosti ublažavanja kazne i kod najtežih kaznenih djela, jer je izmjenama uveden i treći način ublažavanja koji je značajna novina za materijalno kazneno pravo.

2.2.1. c) Ublažavanje kazne na temelju sporazuma stranaka (čl. 57. st. 3. KZ)

Dok je razlikovanje zakonskog i sudskog ublažavanja kazne, bez navođenja takvog nazivlja, postojalo i prije najnovijih izmjena Kaznenog zakona, ublažavanje kazne prema sporazumu stranaka važna je novost za materijalno kazneno pravo i temelj je za proširenje prostora za postojeće sporazume stranaka o kaznenopravnoj sankciji koji već postoje u kaznenom procesnom pravu.⁴¹ Dakle, državni odvjetnik uz suglasnost okrivljenika može predložiti sudu izricanje kazne ispod posebnog minimuma i kad ne postoji zakonski temelj za ublažavanje kazne, niti postoje posebno izražene olakotne okolnosti!

---

³⁹ Članak 57. st. 1. Zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo može se ublažiti kad to zakon izričito propisuje ili kad sud smatra da se s obzirom na postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.

⁴⁰ Članak 57. st. 2. Zakonom propisana kazna za određeno kazneno djelo iznimno se može ublažiti i kada sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane.

⁴¹ U kaznenom postupku za sada postoje tri oblika sporazumnog okončanja postupka u kojima se zahvaljujući izričitom ili prešutnom sporazumu stranaka postiže ubrzano donošenje osuđujuće presude: 1. postupak izdavanja kaznenog naloga (čl. 446.-450. ZKP), 2. suglasnost okrivljenika s vrstom i mjerom sankcije predložene u optužnom prijedlogu (čl. 442. st. 5. ZKP) te postupak donošenja sporazumne presude u istrazi (čl. 190.a ZKP).

Međutim, dok je, sukladno važećim kaznenoprocenim odredbama, sporazumno okončanje postupka isključeno kod najtežih kaznenih djela⁴², odredba čl. 57. st. 3. otvara mogućnost sporazumijevanja stranaka o kaznenopravnoj sankciji i kod najtežih kaznenih djela, i to u granicama zakonskog ublažavanja koje su niže nego što su to granice sudskog ublažavanja kazne. Argument za tvrdnju da odredba čl. 57. st. 3. KZ "cilja" upravo na teška i najteža kaznena djela jest činjenica da se govori o "granicama zakonskog ublažavanja kazne", a granice zakonskog i sudskog ublažavanja različite su kad je riječ o kaznenim djelima za koja je zapriječena kazna najmanje tri godine zatvora.⁴³

2.2.2. Odredbe o granicama ublažavanja kazne

Osnovna obilježja izmijenjenih odredbi o granicama ublažavanja kazne su ova:

1. primjenom propisa o ublažavanju više nije moguće izreći novčanu kaznu za kaznena djela za koja je propisana samo kazna zatvora u trajanju do tri godine (dakle, novčanu kaznu moguće je izreći samo ako je izričito propisana za pojedino kazneno djelo)
2. donja granica ublažavanja kazne najmanja je zakonska mjera kazne zatvora
3. kod teških i najtežih kaznenih djela uvedene su različite granice ublažavanja ovisno o tome je li riječ o zakonskom ili sudskom ublažavanju tako da je postavljena viša donja granica sudskog ublažavanja kazne.

Novine u odredbama o granicama ublažavanja i komparacija s prije važećim odredbama ukratko su prikazane u tablici koja slijedi.

---

⁴² U redovitom kaznenom postupku donošenje presude na zahtjev stranaka u istrazi moguće je samo ako je riječ o kaznenom djelu sa zapriječenom kaznom do 10 godina zatvora.

⁴³ Naime, kod kaznenih djela s posebnim minimumom manjim od tri godine nema razlike između granica zakonskog i sudskog ublažavanja kazne, dok se kod kaznenih djela za koja je zapriječena kazna najmanje 3 godine zakonskim ublažavanjem kazna može ublažiti do najmanje 1, a sudskim do 2 godine (čl. 57. st. 4. t.c); kod kaznenih djela sa zapriječenom kaznom od najmanje 5 godina zakonskim se ublažavanjem kazna može ublažiti do 2, a sudskim do 3 godine (čl. 57. st. 4. t.d); kod kaznenih djela sa zapriječenom kaznom od najmanje 10 godina zakonskim se ublažavanjem kazna može ublažiti do 3, a sudskim do 5 godina zatvora (čl. 57. st. 4. t.e).

Tablica 11.

Odredbe o granicama ublažavanja kazne prije izmjena
Kaznenog zakona i nakon njih

ZAPRIJEČENA KAZNA	STARI ZAKON			NOVI ZAKON		
	GRANICE UBLAŽAVANJA	UDIO KAZNENIH DJELA NA KOJA SE GRANICA UBLAŽAVANJA ODNOSI		GRANICE UBLAŽAVANJA APS.	UDIO KAZNENIH DJELA NA KOJA SE GRANICA UBLAŽAVANJA ODNOSI	
		APS.	REL.		APS.	REL.
TRI GODINE I MANJE	mogućnost zamjene za novčanu kaznu	kod 85 kaznenih djela	12,6%	ublažavanje do općeg minimuma ⁴⁴	247	36,2%
MANJE OD JEDNE DO PET GODINA	ublažavanje do općeg minimuma	kod 257 kaznenih djela	38%			
JEDNA DO PET GODINA I VIŠE				ublažavanje do šest mjeseci ⁴⁵	120	17,6%
NAJMANJE DVIJE	ublažavanje do šest mjeseci	–	–	ZAKONSKO UBL. DO 1 GOD. SUDSKO UBL. DO 2 GOD.	53	7,8%
NAJMANJE TRI ⁴⁶	ublažavanje do jedne godine	kod 92 kaznena djela	13,6%			
NAJMANJE PET ⁴⁷						
NAJMANJE DESET ⁴⁸				ZAKONSKO UBL. DO 3 GOD. SUDSKO UBL. DO 5 GOD.	15	2,2%

⁴⁴ U ovu skupinu ulaze kaznena djela za koja je zapriječena kazna od 3 mjeseca do 1 godine (2 kaznena djela), 3 mjeseca do 3 godine (70 kaznenih djela), 3 mjeseca do 5 godina (25 kaznenih djela), 6 mjeseci do 3 godine (34 kaznena djela), 6 mjeseci do 5 godina (110 kaznenih djela) te kaznena djela za koja je propisana kazna od 1–3 godine zatvora (6 kaznenih djela) – ukupno 247 kaznenih djela.

⁴⁵ Ovdje spadaju kaznena djela sa zapriječenom kaznom od 1–5 godina zatvora (38 kaznenih djela), 1–8 godina (29 kaznenih djela), 1–10 godina (47 kaznenih djela) i kaznena djela s propisanom kaznom najmanje 1 godinu (6 kaznenih djela) – ukupno 120 kaznenih djela.

⁴⁶ Kaznena djela s propisanom kaznom od 3–8 godina zatvora (1 djelo), 3–10 godina (17 kaznenih djela), 3–12 godina (3 kaznena djela), najmanje 3 godine zatvora (32 djela) – ukupno 53 kaznena djela.

⁴⁷ Kaznena djela s propisanom kaznom od najmanje 5 godina (21 djelo) i kaznom od najmanje 5 godina ili kaznom dugotrajnog zatvora (17 djela) te jedno kazneno djelo s propisanom kaznom od najmanje 8 godina ili kaznom dugotrajnog zatvora – ukupno 39 djela.

⁴⁸ Kaznena djela s propisanom kaznom od najmanje 10 godina (2 kaznena djela) i najmanje 10 godina ili kaznom dugotrajnog zatvora (13 kaznenih djela).

2.3. Utjecaj izmjena propisanih kazni i odredbi o ublažavanju na mogućnost primjene uvjetne osude i očekivane promjene u praksi

2.3.1. Očekivani utjecaj promjena u mogućnosti izricanja novčanih kazni na učestalost primjene uvjetne osude i njihov daljnji utjecaj na primjenu postupka izdavanja kaznenog naloga

Ukidanje novčane kazne kao alternativno propisane kod znatnog broja kaznenih djela moglo bi dovesti do povećanja broja uvjetovanih zatvorskih kazni. Naime, već je uočeno da je broj izrečenih novčanih kazni obrnuto proporcionalan broju primijenjenih uvjetnih osuda.⁴⁹

Točnost te tvrdnje jasno pokazuje tablica 12.⁵⁰

Tablica 12.

Povezanost uvjetne osude s primjenom novčane kazne

GODINA	NOVČANA KAZNA	KAZNA ZATVORA, UVJETNO
1998.	10,5%	73,2%,
1999.	13%	69,8%
2000.	16,5%	65,5%
2001.	17,5%	64,5%
2002.	19,6%	62,3%
2003.	16,8%	66,5%
2004.	14,6%	68,7%

Iz tablice se vidi da usporedo s porastom broja izrečenih novčanih kazni u razdoblju od 1998. do 2002. proporcionalno opada broj primijenjenih uvjetnih osuda, dok 5%-tni pad broja izrečenih novčanih kazni od 2002. do 2004. prati 6,4%-tni porast primijenjenih uvjetnih osuda.

Kako se najveći broj novčanih kazni izriče kaznenim nalogom, a u ukupnom broju izdanih kaznenih naloga kaznena djela za koja je izmjenama ukinuta novčana kazna kao alternativno propisana zauzimaju značajno mjesto,

⁴⁹ Tako Kurtović, A., Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000., str. 356.

⁵⁰ Podaci o postotcima primjene uvjetne osude i novčane kazne preuzeti iz rada: Bedrač, I., Statistički prikaz izbora vrste i mjere kazne u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004., str. 925 i 932.

spomenuta će se izmjena najviše osjetiti u predmetima u kojima je uobičajeno da državni odvjetnik zahtijeva izdavanje kaznenog naloga, a to će dalje imati izravan utjecaj na učestalost primjene uvjetne osude.

Naime, od kazni i parapenalnih sankcija kaznenim nalogom državni odvjetnik može zatražiti izricanje novčane kazne u visini od 10 do 100 prosječnih dnevnih dohodaka u RH, primjenu uvjetne osude uz izricanje kazne zatvora do 3 mjeseca ili novčane kazne, ili sudske opomene (čl. 446. st. 2. ZKP).⁵¹ Budući da je izmjenama Kaznenog zakona kod 26 (ukupno 36 oblika) kaznenih djela ukinuta novčana kazna kao alternativno propisana, a ni primjenom odredbi o ublažavanju kazne nije ju moguće izreći za kaznena djela koja imaju propisan samo raspon kazne zatvora⁵², državni odvjetnici mogu u optužnim prijedlozima za ta djela predlagati ili izricanje bezuvjetne kazne zatvora ili izricanje kazne zatvora uz primjenu uvjetne osude.

Što je izglednije očekivati: predlaganje uvjetne ili bezuvjetne kazne zatvora?

Odgovor na to pitanje daju podaci Državnog zavoda za statistiku⁵³ koji pokazuju da se za kaznena djela za koja državni odvjetnici traže izdavanje kaznenog naloga u onim slučajevima u kojima je vođen postupak rijetko izriče kazna zatvora, a ako se i izriče, na donjoj je granici i primjenjuje se uvjetna osuda. Ako tim podacima pridodamo i podatke o omjerima kaznenopravnih sankcija izrečenih prema odraslim počiniteljima unatrag nekoliko godina, a koji su u prosjeku sljedeći: 11,8% bezuvjetnih kazni zatvora, 16,8% novčanih kazni i 65,7% uvjetnih osuda na zatvorsku kaznu, možemo pretpostaviti da će ukidanje novčanih kazni kod većeg broja kaznenih djela dovesti do povećanja broja uvjetnih osuda.

Može se očekivati, naime, da se umjesto novčanih kazni neće izricati bezuvjetne kazne zatvora, nego će se, najvjerojatnije, prema počiniteljima svih kaznenih djela za koja je ukinuta novčana kazna primjenjivati uvjetna osuda.

No, moguće je da ukidanje novčanih kazni i ne dovede do očekivanog povećanja broja uvjetnih osuda ako sudovi počnu šire primjenjivati institut zamjene kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi, budući da ukupno 35 oblika kaznenih djela (od ukupno 36 kod kojih je ukinuta novčana kazna) ulazi u krug kaznenih djela kod kojih je moguća zamjena kazne zatvora ra-

---

⁵¹ Kaznenim nalogom mogu se izreći mjere: oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, objavljivanja kaznenog naloga u sredstvima javnog priopćavanja te sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom do dvije godine i oduzimanja predmeta.

⁵² Čl. 57. st. 4. t. a) Ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom do tri godine ili manje, bez obzira na posebnu najmanju mjeru, i ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora s posebnom najvećom mjerom od pet godina, a kao najmanja mjera kazne propisana je kazna zatvora manja od jedne godine, zakonskim i sudskim ublažavanjem kazna se može ublažiti do najmanje zakonske mjere kazne zatvora.

⁵³ Podatak preuzet iz članka: Novosel, D., Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005., str. 374.

dom za opće dobro (pod uvjetom da sud izrekne kaznu do 6 mjeseci zatvora, uključujući i tu mjeru⁵⁴, i osuđenik dade svoj pristanak).

Ako pođemo od pretpostavke da ukidanje novčanih kazni neće stimulirati državne odvjetnike na predlaganje bezuvjetnih kratkotrajnih kazni zatvora, nego na predlaganje njezinih supstituta, u obzir dolaze sudska opomena (kod djela sa zapriječenom kaznom do jedne godine), uvjetna osuda i zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi.

U daljnjoj raspravi koncentrirat ćemo se na odnos uvjetne osude spram rada za opće dobro. Rad za opće dobro je alternativna kazna koja se u sustavu kaznenopravnih sankcija nalazi između uvjetne osude i bezuvjetne kazne zatvora⁵⁵ i uz ostale se zakonske uvjete primjenjuje kad za ostvarenje svrhe kažnjavanja nije potrebno izvršenje kazne zatvora, ali nije dovoljno primijeniti uvjetnu osudu. Stoga bi državni odvjetnici, kad smatraju da nije potrebno izricanje bezuvjetne kazne zatvora, prije predlaganja uvjetne osude, trebali uzeti u obzir i mogućnost zamjene kazne radom za opće dobro.

Osim nemogućnosti primjene novčane kazne, propisivanjem minimuma zatvorske kazne kod kaznenih djela o kojima je bilo riječi isključena je i mogućnost primjene kaznenog naloga, osim ako su primijenjene odredbe o ublažavanju kazne.

Naime, izdavanje kaznenog naloga može se zatražiti u povodu počinjenog kaznenog djela za koje je propisana kazna do pet godina zatvora, ali od kazni i mjera upozorenja može se izreći samo novčana kazna koja je kod tih djela ukinuta, sudska opomena (koja se ne može primijeniti) te uvjetna osuda uz izricanje kazne zatvora **do tri mjeseca**. Kako je kod svih kaznenih djela kod kojih je ukinuta novčana kazna posebni minimum podignut na tri mjeseca, bez primjene odredbi o ublažavanju ne može se više kaznenim nalogom tražiti primjena uvjetne osude.

Stoga će državni odvjetnici, ako će tražiti izdavanje kaznenog naloga, morati predložiti primjenu odredbi o ublažavanju kazne, jer će se jedino ublažavanjem moći izreći kazna manja od tri mjeseca te primijeniti uvjetna osuda.

Ovdje bi državni odvjetnik mogao biti zainteresiran da iskoristi mogućnost "sporazumnog ublažavanja" kazne iz čl. 57. st. 3. KZ. Državni bi odvjetnik u zahtjevu za izdavanje kaznenog naloga mogao predložiti izricanje ublažene

---

⁵⁴ Iako gramatičkim tumačenjem odredbe čl. 54. st. 1. KZ dolazimo do zaključka da se radom za opće dobro mogu zamijeniti izrečene kazne manje od 6 mjeseci zatvora, dovođenjem u vezu te odredbe s odredbom čl. 54. st. 6. zaključujemo da se radom za opće dobro na slobodi mogu zamijeniti i izrečene kazne u trajanju 6 mjeseci. Odredba čl. 54. st. 6. glasi: *Zamjena kazne zatvora u rad osuđenika za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučaju zamjene novčane kazne u kaznu zatvora po članku 52. stavku 3. ovoga Zakona, kad ta kazna zatvora nije dulja od šest mjeseci.*

⁵⁵ Horvatić, Ž., u Horvatić/Novoselec, Kazneno pravo - opći dio, Zagreb, 1999., str. 408.

kazne uz primjenu uvjetne osude, dok bi se okrivljenik s mjerom ublažavanja i kaznenopravnom sankcijom prešutno suglasio nepodnošenjem prigovora na kazneni nalog. Opisana situacija odgovara svoj trojici osnovnih procesnih subjekata: za državnog odvjetnika to je uspješno i brzo okončan postupak, za okrivljenika izbjegavanje rizika glavne rasprave uz mogućnost izricanja nepovoljnije mjere i vrste kaznenopravne sankcije od predložene, a za sud rasterećenje od značajnog broja manje važnih predmeta.

Da bi se opseg očekivanja povećanja broja uvjetnih osuda zbog ukidanja novčanih kazni mogao jasnije sagledati, u nastavku se iznose podatci o broju optužnih prijedloga s kaznenim nalogom, pri čemu se poseban naglasak stavlja na kaznena djela kod kojih je ukinuta mogućnost izricanja novčane kazne kao glavne.

Prema statistici Državnog odvjetništva RH,⁵⁶ u 2005. godini podignut je ukupno 24 141 optužni prijedlog, od toga 6 992 ili 27,3% uz zahtjev za izdavanje kaznenog naloga. Radi orijentacijske procjene utjecaja ukidanja novčanih kazni na strukturu izrečenih kaznenopravnih sankcija, ponajprije uvjetne osude, navodi se i podatak da su u povodu počinjenog djela krađe iz čl. 216. st. 1. (prije zapriječena novčana kazna ili zatvor do 3 godine – nakon izmjene od 3 mjeseca do 3 godine) donesene ukupno 1 763 osuđujuće presude, od čega 223 kazne zatvora ili 12,6%, 298 novčanih kazni ili 16,9% te 1 221 uvjetna osuda ili 69,2%. Novčane kazne izricane su uglavnom kod primjene kaznenog naloga, a s obzirom na predočene podatke o međusobnoj ovisnosti novčanih kazni i uvjetnih osuda, možemo očekivati porast primjene uvjetnih osuda kod kaznenog djela krađe za šesnaestak postotaka.

Kod kaznenog djela prijevare (st. 1. i 2. – prije izmjena zapriječena novčana kazna ili kazna zatvora do 3 godine – nakon izmjena od 3 mjeseca do 3 godine), također značajno zastupljenog u ukupnom broju osuda, donesene su 1 453 osuđujuće presude, od čega 212 kazni zatvora ili 14,6%, 84 novčane kazne ili 5,8 %, te 1 156 uvjetnih osuda ili 79,5%.

Prema podacima Općinskog državnog odvjetništva u Splitu o broju optužnih prijedloga s kaznenim nalogom podnesenih u 2005. godini⁵⁷, od ukupnog broja

⁵⁶ Podatak preuzet iz članka: Novosel, D., Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005., str. 368.

⁵⁷ Na pomoći zahvaljujemo općinskoj državnoj odvjetnici Julijani Stipišić. Podatke su obradile i analizirale te izradile tablice autorice.

Tablica 13.

Optužni prijedlozi s kaznenim nalogom podneseni u 2005. godini
na području Županijskog suda u Splitu (po osobama)

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Broj optužnih prijedloga s kaznenim nalogom
99.	Teška tjelesna ozljeda - stavak 1.	3
101.	Tjelesna ozljeda iz nehaja - stavak 1.	2
114.	Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	4

kaznenih naloga podnesenih protiv 455 osoba, 41 zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ili 9% odnosio se na kaznena djela kod kojih je ukinuta novčana kazna. Radilo se o sljedećim kaznenim djelima: tjelesna ozljeda iz nehaja, čl. 101. st. 1. - 2 zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga, krađa, čl. 216. st. 1. - 29 zahtjeva, prijevarena, čl. 224. st. 2. - 2 zahtjeva, izbjegavanje carinskog nadzora,

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Broj optužnih prijedloga s kaznenim nalogom
118.	Zloupotreba izbornog prava	2
122.	Narušavanje nepovredivosti doma	1
129.	Prijetnja - stavak 1. - stavak 2. - stavak 3	10 36 5
173.	Zloupotreba opojnih droga - stavak 1.	62
215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji	1
216.	Krađa - stavak 1.	29
217.	Teška krađa - stavak 3.	5
221.	Oduzimanje tuđe pokretne stvari - stavak 1.	6
222.	Uništenje i oštećenje tuđe stvari - stavak 1.	17
226.	Zloupotreba čeka i kreditne kartice - stavak 2.	2
230.	Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe autora izvođača - stavak 1.	9
236.	Prikriivanje	1
258.	Protuzakoniti lov - stavak 1.	6
259.	Protuzakoniti ribolov - stavak 1.	7
263.	Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom - stavak 1.	1
266.	Opasno izvođenje građevinskih radova - stavak 2.	1
272.	Izazivanje prometne nesreće - stavak 1. - stavak 2.	1 72
293.	Prijevarena u gospodarskom poslovanju - stavak 1.	1
297.	Nedozvoljena trgovina - stavak 1.	14
298.	Izbjegavanje carinskog nadzora - stavak 1.	2
302.	Lažno prijavljivanje kaznenog djela - stavak 1. - stavak 2.	1 4
310.	Nadripisarstvo - stavak 2.	1
311.	Krivotvorenje isprave - stavak 1. - stavak 2.	3 32
317.	Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti - stavak 2.	17
318.	Napad na službenu osobu - stavak 1.	1
322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina - stavak 2.	1
331.	Nasilničko ponašanje - stavak 1.	1
335.	Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari - stavak 1.	5
345.	Pronevjera - stavak 2.	3
367.	Samovoljno udaljenje i bijeg iz vojne postrojbe ili službe - stavak 1.	1
čl. 626. ZTD	Povreda dužnosti u slučaju gubitka, prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje	12
čl. ZoE	Priključenje na energetski sustav bez odobrenja energetskog subjekta, trošenje energije bez mjernih uređaja ili mimo njih	73
UKUPNO	KAZNENIH DJELA	KAZNENIH NALOGA

čl. 298. st. 1. – 2 zahtjeva, širenje lažnih i uznemiravajućih glasina, čl. 322. st. 2. – 1 zahtjev i nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari, čl. 335. st. 1. – 5 zahtjeva. Kako je u svim navedenim slučajevima u zahtjevu za izdavanje kaznenog naloga zatraženo izricanje novčane kazne, za navedeni se postotak može očekivati porast broja primijenjenih uvjetnih osuda.

Međutim, pored ukidanja novčane kazne kao alternativno propisane, mogućnost njezine primjene dodatno je sužena izmjenom odredbi o granicama ublažavanja kazne. Prije izmjena Kaznenog zakona novčana kazna mogla se izreći ublažavanjem kazne kod kaznenih djela za koja je bila zapriječena samo kazna zatvora do tri godine, bez obzira na najmanju posebnu mjeru. Ta granica ublažavanja vrijedila je kod 85 oblika kaznenih djela (12,6%). Izmijenjenim odredbama o granicama ublažavanja više nije moguće izreći novčanu kaznu za kaznena djela za koja je propisana samo kazna zatvora, tako da i ta izmjena može utjecati na širu primjenu uvjetne osude.

Prema podacima o izdanim kaznenim nalogima koje smo dobile od Općinskog državnog odvjetništva u Splitu, zahtjev za izdavanje kaznenog naloga podnesen je u povodu počinjenih šest kaznenih djela (protiv 11 osoba) kod kojih je prije izmjena bilo moguće ublažavanjem kazne izreći novčanu kaznu umjesto propisane kazne zatvora. Radilo se o slijedećim kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora od 3 mjeseca do 3 godine: teška tjelesna ozljeda (čl. 99. st. 1. KZ) – 3 zahtjeva, prijetnja (čl. 129. st. 3. KZ) – 5 zahtjeva, nasilničko ponašanje u obitelji (čl. 215. a KZ) – 1 zahtjev, napad na službenu osobu (čl. 318. st. 1. KZ) – 1 zahtjev te nasilničko ponašanje (čl. 331. st. 1. KZ) – 1 zahtjev. Nažalost, iz podataka se ne vidi je li i u koliko slučajeva uz ublažavanje kazne primijenjena uvjetna osuda, a u koliko je ublažavanjem zamjenom izrečena novčana kazna, ali ako i na ovaj primjer primijenimo generalni podatak da se kaznenim nalogima u najvećem broju slučajeva izriču novčane kazne, onda i gore navedeni podatci mogu poslužiti kao naznaka povećanja broja uvjetnih osuda kao posljedica izmijenjenih odredbi granica ublažavanja kazne, a vezano uz smanjenje izricanja novčane kazne.

2.3.2. Utjecaj izmjena okvira propisanih zatvorskih kazni i odredbi o ublažavanju na primjenu uvjetne osude i njihov zajednički utjecaj na primjenu čl. 54. KZ i čl. 190.a ZKP

Utjecaj povišenja granica propisanih kazni na mogućnost primjene uvjetne osude nije moguće sagledati bez njihova dovođenja u vezu s odredbama o granicama ublažavanja kazne.

Naime, kako je samo kod manjeg broja kaznenih djela gornja granica kazne podignuta tako visoko da se uvjetna osuda više uopće ne može primijeniti, ili se može primijeniti samo uz primjenu odredbi o ublažavanju, same izmjene

kaznenih okvira, bez njihova dovođenja u vezu s odredbama o ublažavanju kazne ne bi imale bitnih efekata na mogućnost primjene uvjetne osude.

Utjecaji izmjena kaznenih okvira na mogućnost primjene uvjetne osude mogu se podijeliti na tri grupe:

- a) zbog povišenja posebnog maksimuma uvjetna osuda više se uopće ne može primijeniti
- b) zbog povišenja posebnog maksimuma uvjetna osuda može se primijeniti samo uz zakonsko ublažavanje kazne
- c) zbog povišene donje granice propisane kazne uvjetna osuda više se ne može primijeniti uz sudsko ublažavanje kazne.

U grupu a) spadaju dva oblika kaznenog djela spolnog odnošaja s djetetom (čl. 192. stavci 1. i 3.) i kaznenog djela podvođenja iz čl. 195. KZ, i to st. 4. (žrtva je maloljetna osoba) i st. 6. (žrtva je dijete).

Tablica 14.

Kaznena djela iz grupe a)

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Kazna prije izmjene	Kazna nakon izmjene
192.	Spolni donošaj s djetetom - stavak 1.	1 – 8 godina	3 – 12 godina
	- stavak 3.	1 – 10 godina	najmanje 3 godine
195.	Podvođenje - stavak 4.	1 – 8 godina	najmanje 3 godine
	- stavak 6.	1 – 10 godina	najmanje 5 godina

U grupu b) spada šest kaznenih djela kod kojih je prije izmjena bila zapriječena kazna do 5 godina i uvjetna osuda mogla se primijeniti bez primjene odredbi o ublažavanju kazne, a sada samo ako su primijenjene odredbe o zakonskom ublažavanju kazne.⁵⁸

⁵⁸ Prije izmjena Kaznenog zakona bilo je 513 oblika kaznenih djela za koje je propisana kazna do 5 godina zatvora (75,9% svih oblika kaznenih djela).

U važećem Kaznenom zakonu ima 507 oblika takvih djela (74,3% od svih oblika kaznenih djela).

Tablica 15.

Kaznena djela iz grupe b)

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Kazna prije izmjene	Kazna nakon izmjene
177. st. 2.	Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice	6 mjeseci do 5 godina	1 – 8 godina
294.a st. 1.	Primanje mita u gospodarskom poslovanju	6 mjeseci do 5 godina	1 – 8 godina
298. st. 2.	Izbjegavanje carinskog nadzora	6 mjeseci do 5 godina	1 – 8 godina
347. st. 1.	Primanje mita	6 mjeseci do 5 godina	1 – 8 godina
196. st. 1.	Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju	1 - 5 godina	1 – 8 godina
319. st. 2.	Sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu	1 - 5 godina	1 – 8 godina

U grupu c) (uvjetna osuda više se ne može primijeniti uz sudsko ublažavanje kazne) spadaju kaznena djela kod kojih je posebni minimum sa 6 mjeseci zatvora povišen na 1 godinu, odnosno sa 1 na 3 godine zatvora.

Tablica 16.

Kaznena djela iz grupe c)

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Kazna prije izmjene	Kazna nakon izmjene
99. st. 2.	Teška tjelesna ozljeda	6 mjeseci – 8 godina	1 – 8 godina
92.	Ubojstvo na mah	1 – 10 godina	3 – 10 godina
125. st. 2.	Otmica	1 – 10 godina	3 – 10 godina
188. st. 1.	Silovanje	1 – 10 godina	3 – 10 godina
189.	Spolni odnošaj s nemoćnom osobom - stavak 1.	1 – 8 godina	3 – 8 godina
	- stavak 2.	1 – 10 godina	3 – 10 godina
	- stavak 3.	1 – 10 godina	3 – 10 godina
234. st. 2.	Iznuda	1 – 10 godina	3 – 10 godina
235. st. 2.	Ucjena	1 – 10 godina	3 – 10 godina
272. st. 3.	Izazivanje prometne nesreće	1 – 10 godina	3 – 10 godina

Međutim, izmjene u mogućnosti primjene uvjetne osude kod kaznenih djela za koja je propisana kazna do 10 godina zatvora u potpunosti se mogu sagledati povezivanjem izmjene odredbe čl. 67. st. 3. KZ s izmjenama odredbi o ublažavanju kazne. Naime, kao što je već prikazano, izmjenom odredbi o ublažavanju kazne zakonodavac je terminološki odvojio zakonsko i sudsko ublažavanje kazne uz predviđanje različitih donjih granica ublažavanja kod teških i najtežih kaznenih djela (s propisanom kaznom 3 godine zatvora). Kada se te izmjene povežu s izmjenom čl. 67. st. 3. KZ, prema kojem je uvjetnu osudu kod kaznenih djela s propisanom kaznom od 5 do 10 godina zatvora moguće primijeniti samo uz zakonsko ublažavanje, zaključak je da se uvjetna osuda uz sudsko ublažavanje više ne može primijeniti kod ukupno 90 oblika kaznenih djela kod kojih je to prije izmjena bilo moguće, jer su za zakonsko i sudsko ublažavanje vrijedile iste granice. Dakle, pored 10 oblika kaznenih djela (tablica 16) kod kojih zbog povišenja posebnog minimuma uvjetnu osudu više nije moguće primijeniti uz sudsko ublažavanje, u Zakonu postoji još 80 oblika kaznenih djela kazneni okviru kojih nisu mijenjani, ali je primjena uvjetne osude uz sudsko ublažavanje isključena.

S obzirom na raspone propisanih kazni, riječ je o kaznenim djelima za koja su propisane kazne

- a) od 1 do 8 godina⁵⁹
- b) od 1 do 10 godina zatvora⁶⁰

---

⁵⁹ To su ova kaznena djela: čedomorstvo, čl. 93. KZ; usmrćenje na zahtjev, čl. 94. KZ; protupravni prekid trudnoće, čl. 97. st. 2. i 5. KZ; teška tjelesna ozljeda, čl. 99. st. 2. KZ; špijunaža, čl. 146. st. 3. KZ; udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv Republike Hrvatske, čl. 152. st. 1. KZ; propust kažnjavanja podređenih počinitelja kaznenih djela iz čl. 156. – 167. KZ (zapovjedna odgovornost), čl. 167. a st. 2. KZ; novačenje plaćenika, čl. 167.b st. 1. KZ; mučenje i drugo neljudsko ili ponižavajuće postupanje, čl. 176. KZ; protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice, čl. 177. st. 2. KZ; međunarodna prostitucija, čl. 178. st. 2. KZ; iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 196. st. 1. KZ; rodoskvrnuće, čl. 198. st. 3. KZ; teška krađa, čl. 217. st. 4. KZ; teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi, čl. 249. st. 1. i 4. KZ; protupravna eksploatacija rudnog blaga, čl. 261.a st. 3. KZ; dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom, čl. 263. st. 3. KZ; teška kaznena djela protiv opće sigurnosti, čl. 271. st. 4. KZ; zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju, čl. 292. st. 2. KZ; prijevara u gospodarskom poslovanju, čl. 293. st. 2. KZ; primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 294.a st. 1. KZ; izbjegavanje carinskog nadzora, čl. 298. st. 2. KZ; sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu, čl. 319. st. 2. KZ; protupravna naplata, čl. 330. st. 4. KZ; udruživanje za počinjenje kaznenih djela, čl. 333. st. 2. KZ; primanje mita, čl. 347. st. 1. KZ; nesavjesna izradba i preuzimanje vojnog materijala, čl. 370. st. 3. KZ.

⁶⁰ Teška tjelesna ozljeda, čl. 99. st. 3. KZ; iznuđivanje iskaza, čl. 126. st. 2. KZ; odavanje državne tajne, čl. 144. st. 3. KZ; pozivanje ili poticanje na agresivni rat, čl. 157. st. 4. KZ; protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu, čl. 162. st. 2. KZ; zlouporaba nuklearnih tvari, čl. 172. st. 4. i 7. KZ; zlouporaba opojnih droga, čl. 173. st. 6. KZ; trgovanje ljudima i ropstvo, čl. 175. st. 1. KZ; ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i

- c) od 3 – 8 godina zatvora⁶¹
- d) od 3 – 10 godina zatvora.⁶²

Iako je s obzirom na postojeće granice ublažavanja kazne kod kaznenih djela pod točkama a) i b) (zapriječena kazna od 1 do 8 odnosno 10 godina zatvora) kaznu zakonskim i sudskim ublažavanjem kazne moguće ublažiti do 6 mjeseci (pa je tako ispunjen formalni kriterij za primjenu uvjetne osude vezan uz izrečenu kaznu), ako je kazna ublažena sudskim ublažavanjem, nije više moguće primijeniti uvjetnu osudu.

Kod kaznenih djela pod točkama c) i d) zakonskim ublažavanjem kaznu je moguće ublažiti do najmanje jedne godine zatvora i moguća je primjena uvjetne osude (s time da je izrečena kazna do dvije godine zatvora), dok je sudskim ublažavanjem kaznu moguće ublažiti do najmanje dvije godine zatvora i nije moguća primjena uvjetne osude.

Izmjenom odredbe o primjeni uvjetne osude kod kaznenih djela sa zapriječenom kaznom do 10 godina zatvora onemogućena je njezina primjena kod teških kaznenih djela, osim ako u konkretnom slučaju postoje razlozi zbog kojih zakon predviđa fakultativno oslobođenje od kazne ili njezino ublažavanje.

---

međunarodne plovidbe, čl. 181. st. 1., 2. i 3. KZ; dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 197.a st. 1. KZ; razbojništvo, čl. 218. st. 1. KZ; razbojnička krađa, čl. 219. st. 1. KZ; teška kaznena djela protiv okoliša, čl. 262. st. 1. KZ; teška kaznena djela protiv opće sigurnosti, čl. 271. st. 1. KZ; krivotvorenje novca, čl. 274. st. 1. i 2. KZ; krivotvorenje vrijednosnih papira, čl. 275. st. 1. i 2. KZ; prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, čl. 279. st. 3. KZ; sklapanje štetnog ugovora, čl. 294. st. 2. KZ; izdavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne, čl. 295. st. 2. KZ; davanje lažnog iskaza, čl. 303. st. 3. KZ; sudjelovanje u grupi koja počini kazneno djelo, čl. 336. st. 2. KZ; zlouporaba položaja i ovlasti, čl. 337. st. 4. KZ; povreda čuvanja državne granice, čl. 341. st. 3. KZ; prijevarama u službi, čl. 344. st. 3. KZ; pronevjera, čl. 335. st. 3. KZ; odavanje službene tajne, čl. 351. st. 2. KZ; neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi, čl. 352. st. 2. KZ; odbijanje primanja i uporabe oružja, čl. 353. st. 1. KZ; protivljenje nadređenome, čl. 354. st. 2. KZ; napad na vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti, čl. 357. st. 2. KZ; povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe, čl. 360. st. 4. KZ; nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe, čl. 362. st. 3. KZ; neosiguranje na vojnim vježbama, čl. 363. st. 3. KZ; neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe, čl. 364. st. 3. KZ; izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevarama, čl. 365. st. 2. KZ; krađa oružja ili dijela bojnog sredstva, čl. 373. st. 2. KZ; kaznena djela protiv oružanih snaga počinjena za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju izravne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti RH, čl. 376. st. 1. KZ; napuštanje oštećenog broda ili zrakoplova prije vremena, čl. 381. st. 2. KZ; ostavljanje neprijatelju neoštećenih bojnih sredstava, čl. 382. st. 1. i 2. KZ; slabljenje bojnog morala i bojne situacije, čl. 383. st. 2. KZ; neosiguranje vojne postrojbe, čl. 384. st. 3. KZ.

⁶¹ Spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189. st. 1. KZ.

⁶² Ubojstvo na mah, čl. 92. KZ; protupravni prekid trudnoće, čl. 97. st. 4. KZ; protupravno oduzimanje slobode, čl. 124. st. 3. KZ; otmica, čl. 125. st. 2. KZ; nasilje prema najvišim državnim dužnosnicima, čl. 140. KZ; špijunaža, čl. 146. st. 1. i 5. KZ; sprječavanje borbe protiv neprijatelja, čl. 147. KZ; pomaganje neprijatelju, čl. 149. KZ; silovanje, čl. 188. st. 1. KZ; spolni odnošaj s nemoćnom osobom, čl. 189. st. 2. i 3. KZ; iznuda, čl. 234. st. 2. KZ; ucjena, čl. 235. st. 2. KZ; teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi, čl. 249. st. 2. KZ; izazivanje prometne nesreće, čl. 272. st. 3. KZ; utaja poreza i drugih davanja, čl. 286. st. 2. KZ.

Iako su sudovi kod takvih djela rijetko primjenjivali uvjetnu osudu, u pojedinim slučajevima u kojima je primijenjena u javnosti se koristila kao argument za tvrdnje o neprimjereno blagoj sudskoj politici kažnjavanja.⁶³ S obzirom na podatke o optuženjima i primjeni uvjetne osude u 2004. godini, Novosel⁶⁴ smatra da će promjene biti posebno uočljive kod kaznenih djela silovanja (66 optuženja), spolnog odnošaja s djetetom – kod kojeg je zbog podizanja posebnog maksimuma potpuno isključena primjena uvjetne osude (20 optuženja), a najviše za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće, kod kojeg je od ukupno 104 osuđujuće presude u odnosu na 36 osuđenih (34,6%) primijenjena uvjetna osuda.

Podatci o primjeni uvjetne osude prema počiniteljima kaznenih djela s propisanom kaznom od 5 do 10 godina zatvora na općinskim sudovima s područja Županijskog suda u Splitu⁶⁵ prikazuju se u tablici 17.

Tablica 17.

Primjena uvjetne osude kod kaznenih djela s propisanom kaznom do 10 godina na području Županijskog suda u Splitu u 2005.

Čl. KZ	Naziv kaznenog djela	Propisana kazna (prije izmjena)	Broj primijenjenih uvjetnih osuda
99.	Teška tjelesna ozljeda/stavak 2.	6 mj. – 8 godina	26 (podatak obuhvaća stavke 1. i 2.)
173.	Zlouporaba opojnih droga/stavak 6.	1 – 10 godina	2
217.	Teška krađa/stavak 4.	1 – 8 godina	80 (podatak se odnosi na sve oblike djela)
218.	Razbojništvo/stavak 1.	1 – 10 godina	1
219.	Razbojnička krađa/stavak 1.	1 – 10 godina	5
224.	Prijevarena/stavak 4.	1 – 8 godina	40 (podatak se odnosi na sve oblike djela)
263.	Dovođenje u opasnost života i imovine općeposapnom radnjom ili sredstvom/st. 3.	1 – 8 godina	7 (podatak obuhvaća stavke 1., 2. i 3..)
271.	Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti/st.4.	1 – 8 godina	4 (podatak obuhvaća i stavak 3.)
272.	Izazivanje prometne nesreće/stavak 3.	1 – 10 godina	7
292.	Zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju/stavak 2.	1 – 8 godina	1 (ne vidi se odnosi li se na st. 1. ili 2.)
293.	Prijevarena u gospodarskom poslovanju/stavak 2.	1 – 8 godina	7 (ne vidi se odnosi li se na st. 1. ili 2.)
294.	Sklapanje štetnog ugovora/stavak 2.	1 – 8 godina	1 (ne vidi se odnosi li se na st. 1. ili 2.)

⁶³ Novosel, D., Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005., str. 370.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Podatke je autoricama stavila na raspolaganje Julijana Stipišić, općinska državna odvjetnica, na čemu joj autorice još jednom zahvaljuju.

Iz tablice se vidi da su općinski sudovi kod određenog broja teških kaznenih djela uz ublažavanje kazne primjenjivali uvjetnu osudu. Nažalost, iz podataka ne možemo izdvojiti točan broj slučajeva u kojima je uvjetna osuda primijenjena kod kaznenih djela sa zaprijećenom kaznom do 10 godina, jer su podaci za neka kaznena djela iskazani za sve oblike djela, kako one za koje je zaprijećena kazna do 5, tako i one sa zaprijećenom kaznom od 5 do 10 godina⁶⁶, niti se vidi je li kazna ublažena zakonskim ili sudskim ublažavanjem. Međutim, ono što nedvojbeno možemo zaključiti jest da se uvjetna osuda primjenjivala i kod teških kaznenih djela kao što su zlouporaba opojnih droga iz stavka 6. – u 2 slučaja (navođenje ili davanje na uporabu opojnih droga djetetu, maloljetnoj osobi, osobama sa smanjenom sposobnosti rasuđivanja), razbojništvo – 1 slučaj, razbojnička krađa – 5 slučajeva te izazivanje prometne nesreće sa smrtnom posljedicom iz stavka 3. – u čak 7 slučajeva. Uvidom u prvostupanjske presude uočeno je da su sudovi kod tih djela u nekoliko slučajeva primijenili uvjetnu osudu, a da prethodno nisu primijenili odredbe o ublažavanju kazne.

Koji su mogući utjecaji izmjene odredbe o uvjetnoj osudi na primjenu drugih instituta materijalnog i procesnog kaznenog prava?

Nemogućnost primjene uvjetne osude prema počiniteljima kaznenih djela sa zaprijećenom kaznom do 10 godina zatvora kojima je kazna ublažena sudskim ublažavanjem mogla bi utjecati na češću primjenu alternativne kazne rada za opće dobro na slobodi (čl. 54. KZ) te do češće primjene procesnog instituta donošenja presude na zahtjev stranaka u istrazi (čl. 190.a ZKP).

Počiniteljima kaznenih djela sa zaprijećenom kaznom od jedne do osam odnosno deset godina zatvora kojima je sudskim ublažavanjem kazne (čl. 57. st. 2.) ili ublažavanjem kazne na temelju sporazuma stranaka (čl. 57. st. 3.) kazna ublažena do 6 mjeseci (donja granica ublažavanja s obzirom na propisanu kaznu – čl. 57. st. 4. t. b), sudovi će, uz pristanak okrivljenika, izrečenu kaznu znatno češće zamijeniti radom za opće dobro na slobodi. Ta pretpostavka utemeljena je na podacima o strukturi izrečenih kaznenopravnih sankcija od 2000. do 2004., odnosno omjeru izrečenih bezuvjetnih kazni zatvora i primijenjenih uvjetnih osuda iz kojih se vidi da sudovi izbjegavaju izvršenje izrečenih kratkotrajnih zatvorskih kazni. Takva praksa u skladu je s kriminološkim i penološkim znanstvenim spoznajama, u kojima se odavno upozorava na štetno djelovanje kratkotrajnog zatvaranja na osuđenika i na

---

⁶⁶ Npr. za kazneno djelo teške tjelesne ozljede – iz statistike se vidi da je uvjetna osuda primijenjena prema 26 počinitelja teške tjelesne ozljede iz st. 1. (kazna prije izmjena od 3 mjeseca do 3 godine) i iz st. 2. (kazna prije izmjena od 6 mjeseci do 8 godina). Isto vrijedi i za ostala kaznena djela kod kojih je uz broj primijenjenih uvjetnih osuda u tablici navedeno da je podatak iskazan uz još neki oblik(e) djela kod kojih se uvjetna osuda mogla primijeniti bez ublažavanja kazne.

neučinkovitost s obzirom na nemogućnost provođenja penološkog tretmana u tako kratkom vremenu. Cijeneci rečeno, smatramo da bi zamjena kazni u trajanju 6 mjeseci ublaženih sudskim ublažavanjem ili ublažavanjem na temelju sporazuma stranaka radom za opće dobro na slobodi bilo dobra orijentacija jer bi se ostvarila svrha izricanja kaznenopravnih sankcija i izbjeglo opterećivanje zatvorskog sustava u slučajevima u kojima za ostvarenje svrhe kažnjavanja nije potrebno izvršenje kazne zatvora.

Također, okrivljenici bi češće mogli predlagati državnom odvjetniku nagodbu, odnosno donošenje presude na zahtjev stranaka u istrazi⁶⁷, jer će okrivljenici i njihovi branitelji zasigurno uzeti u obzir da se za djela sa zapriječenom kaznom do 10 godina, za koja se do sada u nekim slučajevima primjenjivala uvjetna osuda, kazna više ne može uvjetovati, osim u slučaju zakonskog ublažavanja. Nemogućnost primjene uvjetne osude, u kombinaciji s pooštrenim kaznama i donjim granicama ublažavanja, posebice kad je riječ o sudskom ublažavanju, zasigurno će dovesti do povećanja broja sporazumnih presuda, jer u slučaju donošenja presude na zahtjev stranaka u istrazi već po Zakonu kazna mora biti u donjoj trećini. Dodatni je poticaj sporazumima u kaznenom postupku i novi način ublažavanja kazne – na temelju sporazuma stranaka, i to u – za okrivljenika povoljnijim – granicama zakonskog ublažavanja.

Tezu o očekivanom porastu broja nagodbi zbog izmjene odredbe o uvjetnoj osudi, pooštrenju propisanih kazni i granica ublažavanja ilustrirat ćemo na primjeru kaznenog djela izazivanja prometne nesreće sa smrtnom posljedicom iz čl. 272. st. 3.

Prije izmjena, za spomenuto je djelo bila propisana kazna od jedne do 10 godina zatvora, donja granica ublažavanja iznosila je 30 dana i mogla se primijeniti uvjetna osuda, bez obzira na to je li kazna ublažena zakonskim i sudskim ublažavanjem. Mogućnošću ublažavanja kazne i primjene uvjetne osude sudovi su se i koristili primijenivši u 2004. uvjetnu osudu u 34,6%

---

⁶⁷ Prema podacima za 2004. godinu koje smo dobili od zamjenika glavnog državnog odvjetnika RH Dragana Novosela, taj se institut u praksi primjenjivao veoma rijetko, i to na području svega pet županijskih sudova. Od ukupno 13 presuda na zahtjev u istrazi, koliko ih je doneseno do konca 2004., osam ih je (61,5%) doneseno na županijskom sudu u Varaždinu, dvije u Koprivnici i po jedna u Bjelovaru, Puli i Zagrebu.

Kaznena djela u povodu kojih je zatraženo donošenje sporazumne presude također nisu brojna: po četiri presude u povodu kaznenih djela neodazivanja pozivu i izbjegavanja vojne službe i organiziranja protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice iz koristoljublja, tri u povodu kaznenog djela izazivanja prometne nesreće sa smrtnom posljedicom te po jedna presuda za kaznena djela razbojništva i zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju.

Bezuvjetna kazna zatvora izrečena je u 4 predmeta (30,7%), a uvjetna osuda u preostalim 9 (69,3%), od čega je u pet predmeta kazna ublažena sudskim ublažavanjem i potom primijenjena uvjetna osuda. Kod svih kaznenih djela u povodu počinjenja kojih je postupak okončan sporazumnom presudom više nije moguća primjena uvjetne osude, osim u slučaju zakonskog ublažavanja kazne.

ukupnog broja optuženja za to djelo. Dakle, okrivljenik se mogao nadati sudskom ublažavanju kazne i primjeni uvjetne osude i nije bio toliko motiviran za traženje nagodbe s državnim odvjetnikom. Nakon izmjena posebni minimum kazne za djelo iz čl. 272. st. 3. povišen je na 3 godine, kazna se zakonskim i sporazumnim ublažavanjem može ublažiti do 1 godine, a sudskim do 2 godine, a uvjetnu osudu nije moguće primijeniti, izuzev ako postoji temelj za zakonsko ublažavanje kazne.

Sada će okrivljenik itekako biti motiviran za predlaganje sporazumne presude u istrazi, jer mu sama okolnost da se presuda donosi sporazumom garantira da izrečena kazna neće biti veća od 3 godine i 4 mjeseca (1/3 gornje granice propisane kazne⁶⁸), a ako je pri tome pregovarao s državnim odvjetnikom i o ublažavanju kazne (doduše, malo je vjerojatno da će državni odvjetnik koji je inicijator sporazumnog ublažavanja biti motiviran toliko pogodovati okrivljeniku), kazna mu se može ublažiti do jedne godine (budući da za sporazumno ublažavanje vrijede granice zakonskog ublažavanja).

ZAKLJUČAK

Cilj koji se izmjenama Kaznenog zakona hoće postići jest utjecati na “sudsku politiku kažnjavanja” u smjeru izricanja viših kazni za najteža kaznena djela te dodatno ograničenje primjene uvjetne osude u povodu počinjenih kaznenih djela sa zapriječenom kaznom do deset godina. Sredstva za realizaciju tog cilja su promjene kaznenih okvira propisanih za pojedina djela, ograničenja u primjeni sudskog ublažavanja kazne te izmjena odredbe o primjeni uvjetne osude.

“Kritika javnosti” upućena “zakonskoj i sudskoj politici kažnjavanja” jest blagost propisanih i izrečenih sankcija, a u tu kritiku ulazi i stajalište o “preširokoj primjeni uvjetne osude”, primjena koje je osobito loše prihvaćena od “javnosti” kad je riječ o teškim kaznenim djelima.

Međutim, osnovno je pitanje koje to strukture ljudi odnosno pojedinaca čine tu kritički nastrojenu “javnost” koja se obrušava na rad pravosuđa i zakonodavca. Ocjene o radu pravosuđa u prvom redu dolaze od pojedinaca izvan institucionalnog reagiranja, a posebice od medija koji se pri tome nisu potrudili upoznati sa spoznajama iz znanosti i struke o tome što kritiziraju.⁶⁹

---

⁶⁸ Čl. 190.a st.1. ZKP: Do završetka istrage u kaznenom postupku za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora do deset godina stranke mogu zatražiti od istražnog suca da okrivljeniku izrekne kaznu zatvora u visini najviše jedne trećine gornje granice propisane kazne.

⁶⁹ Horvatić, Ž., Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004., str. 383.

Svrha kaznenopravnih sankcija ponajprije je specijalna prevencija, opravdanje primjene bilo koje sankcije jest sprječavanje delinkventa, dok je generalnopreventivni učinak sankcije samo njezin nusproizvod. Generalnopreventivni učinak propisanih i izrečenih sankcija nikako se ne smije zanemariti jer on odašilje poruku javnosti, a potpora javnosti nužna je za normalno funkcioniranje svih triju vlasti.

Ali što treba biti kriterij za procjenu ostvaruju li kaznenopravne sankcije svoju svrhu: njihova težina ili konkretni pokazatelj uspješnosti njihove primjene? Ako je unutar opće svrhe kaznenopravnih sankcija naglasak na specijalnoj prevenciji, osnovni bi kriterij uspješnosti primjene kaznenopravnih sankcija trebala biti stopa povrata, i to posebice specijalnog povrata. Međutim, čak ni stopa povrata ne može biti kriterij za kritiku “zakonske i sudske politike kažnjavanja”, jer na nju utječu i grupe uzroka na koje ni zakonodavna ni sudbena vlast, a ni tijela nadležna za izvršenje kaznenopravnih sankcija nemaju nikakvog utjecaja.

Zakonodavac propisuje kaznena djela rukovodeći se društvenim okolnostima koje, u određenom vremenu u određenoj državi, diktiraju stajalište o tome koja su ljudska ponašanja toliko opasna da ih treba inkriminirati.

Zatim, s obzirom na vrijednost pojedinih pravnih dobara, za njihovu povredu ili ugrožavanje u posebnom dijelu propisuje vrstu i raspone kazne ostavljajući sudu **zakonsku mogućnost** da u granicama raspona kazne predviđene u posebnom dijelu i u kombinaciji sa svim institutima općeg dijela koji te granice i mogućnosti proširuju, a vodeći računa o posebnoj svrsi kaznenopravne sankcije koju primjenjuje kao i o općoj svrsi kažnjavanja, u potpunosti **individualizira** vrstu i mjeru kaznenopravne represije, koja je **u okviru zakonskih mogućnosti** potpuno prilagođena konkretnom počinitelju i na taj način prikladna za ostvarenje svoje specijalnopreventivne svrhe.

U mnogobrojnim raspravama o primjeni uvjetne osude u sudskoj praksi ističe se njezina “preširoka primjena” i na taj način sugerira da je “sudska politika kažnjavanja” preblaga.

Za ocjenu opravdanosti broja primijenjenih uvjetnih osuda uopće nije relevantna učestalost, nego ispravnost odnosno zakonitost njezine primjene.

Učestalost primjene uvjetne osude u skladu je sa strukturom kriminaliteta u RH, u kojem prevladavaju laka i srednje teška kaznena djela za koja sudovi izriču kratkotrajne kazne zatvora, izvršenje kojih, u skladu s penološkim spoznajama o štetnosti izvršenja kratkotrajnih kazni, odgađaju primjenom uvjetne osude.

Kriteriji po kojima se može procijeniti je li primijenjenom uvjetnom osudom ostvarena svrha kažnjavanja jesu broj opozvanih uvjetnih osuda i sadržaj obrazloženja presuda u slučajevima u kojima je primijenjena uvjetna osuda. Budući da je u istraživanjima utvrđeno da se broj opozvanih uvjetnih

osuda već desetljećima kreće ispod 3%⁷⁰, znači da je u 97% slučajeva primjenom uvjetne osude postignuta svrha kaznenopravnih sankcija.

Međutim, osnovni problem vezan uz primjenu uvjetne osude povezan je uz obrazlaganje razloga za primjenu uvjetne osude u obrazloženjima presuda. Mnoga istraživanja sudske prakse pokazala su da se u obrazloženjima presuda uopće ne navode okolnosti na kojima se temelji primjena uvjetne osude, ili se uzimaju u obzir iste okolnosti koje su već ocijenjene kao olakotne, ili se samo općenito navodi da *sud misli* ili *vjeruje* da će primjenom uvjetne osude biti ostvarena svrha kažnjavanja bez izvršenja izrečene kazne. Također, navodimo i podatak do kojeg smo došle uvidom u presude kojima je primijenjena uvjetna osuda kod kaznenih djela s propisanom kaznom do deset godina, a da kazna prethodno nije ublažena, nego je izrečena kazna na granici posebnog minimuma i potom primijenjena uvjetna osuda. Smatramo da su upravo takva obrazloženja presuda razlog zbog kojeg se u javnosti kritizira česta primjena uvjetne osude, a onda i blagost "sudske politike kažnjavanja".

Takve su presude **nezakonite** jer "sud nije uzeo u obzir sve okolnosti relevantne za izbor vrste i mjere kazne iz čl. 56. KZ i/ili ih nije doveo u ispravnu svezu s općom svrhom kaznenopravnih sankcija (čl. 6. KZ) i svrhom kažnjavanja (čl. 50. KZ)".⁷¹

Obrazloženja u kojima nedostaju razlozi za primjenu uvjetne osude mogu biti osnova za pobijanje presude iz postupovnih razloga (zbog nepostojanja razloga o odlučnim činjenicama) ili zbog povreda Kaznenog zakona (primjena uvjetne osude bez prethodnog ublažavanja kazne kod djela s propisanom kaznom do 10 godina).

Dakle, na "sudsku politiku kažnjavanja" u smjeru ograničenja nepravilne primjene uvjetnih osuda moglo se utjecati i bez izmjena Kaznenog zakona korištenjem postojećih procesnih mehanizama.

Kako će se izmjene Kaznenog zakona odraziti na primjenu uvjetne osude u praksi?

Na smanjenje broja uvjetnih osuda izravno će utjecati izmjena čl. 67. st. 3. koja onemogućuje primjenu uvjetne osude kod ukupno 90 oblika kaznenih djela za koje je propisana kazna od 5 do 10 godina zatvora, osim ako su primijenjene odredbe o zakonskom ublažavanju kazne. Ta promjena mogla bi dovesti do šire primjene rada za opće dobro na slobodi i sporazumne presude na zahtjev stranaka u istrazi. Broj uvjetnih osuda smanjit će se kod onih kaznenih djela kod kojih se zbog povišenja posebnog maksimuma uvjetna osuda više uopće ne može primijeniti, ili se može primijeniti samo uz prethodno zakonsko ublažavanje kazne (a prije izmjena mogla se primijeniti bez ublažavanja jer je posebni maksimum bio pet godina).

---

⁷⁰ Ibid, str. 427.

⁷¹ Ibid., str. 431.

Ukidanje novčane kazne kao alternativno propisane kod većeg broja kaznenih djela moglo bi djelovati u dva smjera, ovisno o prijedlogu kaznenopravne sankcije koju će državni odvjetnik podnijeti u optužnom prijedlogu.

Ako će zahtijevati izdavanje kaznenog naloga, to će dovesti do povećanja broja uvjetnih osuda za ta djela, jer s obzirom na vrstu kaznenopravnih sankcija koje se mogu izreći kaznenim nalogom jedino ta sankcija dolazi u obzir.

Ako se državni odvjetnici za djela kod kojih je ukinuta novčana kazna odluče na predlaganje bezuvjetnih zatvorskih kazni, smanjit će se broj izdanih kaznenih naloga, a povećati broj kratkotrajnih bezuvjetnih kazni zatvora ili će, što je izglednije, sudovi i kod tih djela češće izrečenu kaznu zamjenjivati radom za opće dobro na slobodi.

Izmjenama Kaznenog zakona ukinuta je kazna zatvora kod svih oblika kaznenih djela protiv časti i ugleda, osim kod dva kvalificirana oblika kaznenog djela iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika (čl. 201. st. 3. i 4. KZ). Tako su kaznena djela protiv časti i ugleda sada najlakša kaznena djela u posebnom dijelu Zakona?! Spomenuta izmjena možda bi mogla utjecati na povećanje broja uvjetovanih novčanih kazni.

LITERATURA

1. Bedrač, Ira: Statistički prikaz izbora vrste i mjere kazne u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004.
2. Bojanić, Igor: Promjene u općem dijelu Kaznenog zakona prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005. godine, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005.
3. Dragić, Zdravko: Uvjetna osuda u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost, 7-10/1983.
4. Grozdanić, Velinka: Sistem sankcija u Nacrtu novog Kaznenog zakonika, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/1994.
5. Horvatić, Željko, Novoselec, Petar: Kazneno pravo – opći dio, Zagreb, 1999.
6. Horvatić, Željko: Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi, Zagreb, 1980.
7. Horvatić, Željko: Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004.
8. Kazneni zakon Republike Hrvatske: NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06.
9. Kurtović, Anita i suradnici: Zakonska i sudska politika kažnjavanja općinskih sudova na području Županijskog suda u Splitu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2004.
10. Kurtović, Anita: Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000.
11. Mrčela, Marin: Obrazloženje presude suda prvog stupnja u kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/1999.
12. Mrčela, Marin: Ublažavanje kazne prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005. godine, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005.

13. Novosel, Dragan: Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2005.
14. Statistički ljetopis 2005., str. 579.
15. Statistika Općinskog državnog odvjetništva u Splitu
16. Valković, Laura: Uvjetna osuda u hrvatskom kaznenom pravu i sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 1/1999.

Summary

THE IMPACT OF THE VI AMENDMENT TO THE CRIMINAL CODE ON THE POSSIBILITY AND FREQUENCY OF APPLYING A SUSPENDED SENTENCE

(and their further impact on the application of the institutes
of criminal substantive and procedural law)

In this article, the authors examine the amendment to the provision of Article 67 paragraph 3 of the Criminal Code, by which the legislator has additionally restricted the possibility of applying a suspended sentence in the case of criminal offences subject to a punishment of up to ten years imprisonment. The scope of the changes that the mentioned amendment will bring about can be fully examined only by making a connection with the amended provisions on the ways and limits for mitigating sentences, as well as with the data on the frequency of applying a suspended sentence in the case of the mentioned offences. The impossibility to apply suspended sentences in the case of serious criminal offences, except if the punishment is mitigated through legal mitigation, might lead to the more frequent application of Article 190a of the Criminal Procedure Act (application of punishment at the request of parties in the investigation) and Article 54 of the Criminal Code (substitution of imprisonment with community service).

The revocation of the fine as an alternative for a number of criminal offences will also have an impact on the frequency of suspended sentences, especially in combination with the changed regulations on the mitigation of punishment, according to which it is no longer possible to mitigate punishment by issuing fines for criminal offences for which the law foresees only imprisonment. As most fines are imposed through criminal orders, and considering that in the total number of issued criminal orders criminal offences for which the amendments have revoked the fine as an alternative constitute a significant part, the mentioned change will be mostly experienced in cases where it is common for the State Attorney to require the issuance of criminal orders. Potential directions in which the changes might move in the case of such offences are a reduction in the number of requests for the issuance of criminal orders and the submission of indictments requiring the rendering of unconditional prison sentences or the application of a suspended sentence, or proposals by the State Attorney for the rendering of suspended sentences when submitting the criminal order. The expected increase in the number of suspended sentences for criminal offences with respect to which it is no longer possible to impose fines might not occur if the courts substitute the suspended sentence, in the cases where it is not necessary to serve a prison sentence for the realisation of the purpose of the punishment, with community service for a prison sentence of up to 6 months (subject to the consent of the accused).

